

הישיבה המאה-ושבעים-ושתיים של הכנסת האחת-עשרה

יום שלישי, כ"ה בשבט התשמ"ו (4 בפברואר 1986)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

א. הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בשל המצב בהר-הבית ואי-השלטת חוקי מדינת ישראל במקום

חללתם גוים אשר באתם שם. הקדוש-ברוך-הוא, שהכניח לנו את הישיבה הביתה, את הגאולה הסופית, קבע לנו גאולה על אף ש"לא זכור", וכמו שאמרו חז"ל: "לא זכור בעתה". הווי אומר: אף אם לא מגיעה לנו גאולה בגלל עוונותינו הרבים, מכל מקום בגלל חילול שם הקדוש-ברוך-הוא, המתבטא בחירוף ובגידוף של הגוים, שרואים בחולשתו של ישראל, בבזיונו, בהשפלתו את אי-מציאותו ואי-קיומו, חס ושלום, של אלוהי ישראל, משום כך התנשא אלוהי ישראל בקנאתו ובחמתו נגד הגוים המחללים את שם קדשו.

וכך אמר הנביא: "קנאתי לציון קנאה גדולה וחמה גדולה קנאתי לה — — שבת אל ציון ושכנתי בתוך ירושלים ונקראה ירושלים עיר האמת והר' צבאות הר' הקדש". עתידה של מדינת ישראל תלוי בקידוש ה' או, חס ושלום, בחילולו. ניצחנו, עליונותו והתגדלותו של אלוהי ישראל מהווים קידוש ה' והוכחה למלכותו, ויביאו את הגאולה הסופית, כאשר השפלת עם ישראל, נסיגתו וכלימתו מהוות חילול ה' שימיט עלינו, חס ושלום, טרגדיה ושואה שלא ראינו דוגמתה. והר-הבית, הר הקדוש, מקום המקדש, הוא המרכז, הוא המוקד, הוא המבחן לקידוש ה' או לחילולו.

באותו יום גדול ונורא, באייר התשכ"ז, יום שנקבע כחג לזרורות, יום שחרור ירושלים, כאשר שמענו את המסר המרגש והלא-אמין: "הר-הבית בידנו, הר-הבית בידנו", הודינו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. ראינו את היד החזקה, את הזרוע הנטויה של ה' אלוהי ישראל, כאשר הישמעאלים נסים כהולם ובאימה. חיל אחז יושבי פלשתין, אימה ופחד — את שועלי הר-הבית. בכינו בדמעות של אושר. לא האמנו למשמע אוזנינו. "זה" מציון ישא ומירושלים יתן קולו". ואנחנו שמענו את השאגה, וכל אחז בישראל האזינה לקול. הר-הבית בידנו, ואלוהי ישראל נקדש לעיני ישראל, וישמעאל וכל העמים. שחרורו של הר-הבית, של מקום המקדש, היה הצעד ההכרחי בקידוש ה' ובידיעת הגוים כי אכן ה' הוא האלוהים. מי לא הבין באותו רגע שבידינו להביא את הגאולה, שהר-הבית שבידינו פתח לפנינו את הדרך להשגת הנבואה: "כי קרוב יום ה' על כל הגוים". כי כאשר שתיתם על הר קדשי ישתו כל הגוים תמיד, ושחו ולעו והיו כלאו היו; ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש וירשו בית יעקב את מורשיהם". הר-הבית בידנו.

הר-הבית בידנו? איפה? לקחנו את הקדש וחיללנו אותו. לקחנו את החזון והפכנו אותו לשקר ולדבר של מה בכך. לקחנו את הגאולה והחלפנו אותה באסון לאומי המתקרב וכא. והכול בגלל הנסים, הגמרים, קטני-אמונה, מחסרי אמונה, אלה שכפרו ובגדו בה' אלוהי צבאות והשליכו את יהבם על הגוים, נדיבים כשר ודם.

הר-הבית בידנו? ממשלת המתייוונים דאגה מייד להחזיר את מקום מקדשנו, את הר-הבית, למרצחים שונאי ישראל, הרוקף והמופתח הידוע לשמצה כשונא ישראל המתאוה להשמידנו.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

אנחנו נוגשים לסדר-היום: הצעת סיעת כך להביע אי-אמון לממשלה בשל המצב בהר-הבית ואי-השלטת חוקי מדינת ישראל במקום. חבר הכנסת מאיר כהנא, בבקשה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, "על זה היה דוח לבנו, על אלה חשכו עינינו, על הר-ציון ששמש, שועלים הלכו בו" — קינת ירמיהו הנביא המתאבל על חורבן הבית, על הר-הבית השמש. "שועלים הלכו בו" — חורבן הבית, שיאו של חילול השם. עוון של הקדוש-ברוך-הוא כשבי ותפארתו ביד צר. נועים וזמירות ישראל, דוד המלך, שהבין כי על הר-הבית הזה תיבנה קדושת ה', יהיה כינון וקביעת מלכותו — "כי לה' המלוכה ומשל בגוים" — קורא: "ראני נסכתי מלכי על ציון הר קדש", ובשמתה של התרוממות הוא שר: "דוממו ה' אלוהינו והשתחו להר קדשו כי קדוש ה' אלוהינו". וכן: "גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלוהינו הר קדשו".

הר הקדוש, הר ציון, הר הבית — הסמל של הוד תפארתו, מלכותו, גבורתו, אמינותו, קיומו של ה' אלוהי ישראל, של ה' שהוא האלוהים: הר-הבית — קידוש שמו של הקדוש-ברוך-הוא. אך מתי? כאשר הוא בידנו, לכן, אותו נעים וזמירות ישראל, שהתרומם בשמחה רוחנית בהתגאותו בקדושת ה' של הר-הבית כשהיה בידנו, ישב לעפר ושפך את כאב לבו לפני אלוהי ישראל כאשר השועלים הלכו בו: "הרימה פעמך למשאות נצח, כל הרע אויב בקדש. שאגו צרריך בקרב מועדך, שמו אותם אותות — — שלחו באש מקדשך, לארץ חללו שכן שכן שכן — — עד מתי אלהים יחרף צר, ינאץ אויב שכן לנצח".

דוד המלך, ירמיהו הנביא, אבי-אבות האומה, ידעו, הבינו, כי ישיבתו של הקדוש-ברוך-הוא, תכנון ביתו, ארמונו, על הר הקדוש הם ההוכחה לגדולתו, לקדושתו, למלכותו. הר-הבית, אשר בידנו, הוא קידוש שמו של ה' אלוהי ישראל. כי אז הוא האלוהים. כי אז אין עוד מלכו. ואבי-אבות האומה הבינו, שהר-הבית, מקום המקדש, מקום מלכותו, כאשר הוא ביד הגוים, כאשר שועלים הלכו בו — אין חילול ה' יותר נורא מזה, אין ניאוף ואין גידוף ואין כלימה יותר מזה. מי ששולט בהר-הבית יקבע כסופו של דבר את גורלה של ארץ-ישראל כולה. מי שהר-הבית בידו קובע את קדושת ה' או חילולו ויביא עלינו את הגאולה הגדולה או את האסון הנורא.

ההיסטוריה אינה דבר של מה בכך, אינה הפקר ואנדרלמוסיה. יש יד המכוונת, יש כוח המנהיג, המדריך, המוביל. מה שיהיה — בידו של בורא העולם הוא. והקדוש-ברוך-הוא, שרק הוא העניק לנו את המדינה הזאת ורק הוא יקבע את גורלה, החזיר את עמו לארצו לא בגלל זכויותיו — "לא למענכם אני עושה בית ישראל, כי אם לשם קדשי אשר

חילול ה'. חברי כנסת מותקפים על-ידי בריזנים מוסלמים המקרקרים: "מוות ליהודים". במקום פזרם כדורע נטויה ולעמוד על זכותם של יהודים להתפלל על הריהבית — מוציאים את היהודים, כורחים משם. חילול ה'. אם יהודי ירצה לטייל בהריהבית, לצלם, לבקר — ירשו לו בעליהביתים המוסלמים: אך אם ינסה להתפלל — אוי ואבוי לו.

ומפקד משטרת ירושלים שיקר לוועדת הפנים של הכנסת כאשר אמר להם: "יהודים יוכלו להתפלל במניין על הריהבית". מי שמבקש אוטונומיה לערבים כבר ימצא אותה על הריהבית. הם השולטים שם, הם הריבונים, הם בעליהבית. חילול ה'.

אנו מתרפסים בפני המופתי, סער אדין עלמי. מפתחים לגזע בו. הכול מותר לו. כל התבטאות, כל הסתה, כל גזענות. הוא הפך למעין "כל נדרי": כולחון יהון שרן...

בריון לפני שנה איים המופתי הזה בחרם על כל מוסלמי שימכור אדמות או בתים ליהודים. איפה היה יושב-ראש הכנסת? האין זאת גזענות? איפה היה הנשיא הרגול, המקיים את הפסוק "ובשכבך ובקומך" כאשר הוא שוכב וקם כל יום עם "גזענות" בראשו? איפה היה שר החינוך והתרבות, החכם מכל אדם — הנכון — לצרור כדרכו בקודש: גזענות? איפה היה הרב פרס — לא פרץ, פרס — שמעון פרס, שאחמול פסק מפה, מעל הבמה, מי לא יהודי, כאשר הוא קבע שגזען אינו יהודי, למח לא פסק גם מי לא מוסלמי? או שמא מותר למוסלמי להיות גזעני?

פניתי למשטרה. הגשתי תלונה על הסתה נגד המופתי. קיבלתי תשובה מלשכת המפכ"ל, אני מצטט: "זה אינו מהווה עבירה פלילית". חילול ה'.

לפני כמעט שש שנים הכנסת העבירה חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל. מה כתוב בו? — "המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקדשים להם". זה חוק כנסת, חוק-יסוד. לעג לרש. עוד שקר גם, עוד חילול ה'.

אנשי כנסת הקטנה, שרי ראש הקטן, דור אבוי שבשמים יקלל, דור טהור בעיני ומצאתו לא רוחץ.

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, אבקש ממך, די בגידופים, עד מתי? מה זה כנסת קטנה? מה זה שרי ראש קטן?

מאיר כהנא (תנועת כך):

אני מצטט פסוק ממשלי, פרק ל': "דור אבוי יקלל — דור טהור בעיני ומצאתו לא רוחץ". זה פסוק ממשלי.

מה היה קורה אילו מאיר כהנא היה נוסע מחר למכה ועל המקום הכי מקודש לאסלאם היה בונה בית-כנסת? לא טמפל כמו במנהטן, וגם לא בית-כנסת כמו ברחוב המלך גיורג, נגיד "שטיבל". בית-כנסת קטן. מה היו אומרים המוסלמים, ובצדק, כי הרי להם יש כבוד, כבוד דת, כבוד הלאום. הם מאמינים, הממשלה הזאת, המתייוונים, סר צלם, סר מהם כל ריח ורוח של אמונה, של ביטחון בה', של יהדות. הם יביאו עלינו, הם יושלו, שואה, שכל שומעה תצילנה אוניו.

לא ניתן להם, לא ניתן להם, עם מחשבותיהם הנוכחיות והזרות, להרוס את העם והמדינה. אני מבטיח להם מאבק למען הריהבית, למען קידוש ה'.

שר המשטרה דאז שלמה הלל, שממשך להעביר את קודשי ישראל בשנאות לתורה וליהדות, כאשר הוא מוקיע את ה"גזענות" כביכול נגד ערבים, משבח את תושבי יבנאל על סירובם לקבל לתוכם יהודים חרדים. אותו הלל, שהעז לפסול שתי הלכות של הרמב"ם כ"גזעניות", שתומך בהריסת המחיצות בין יהודים לגויים שנבנו על-ידי אבותינו ואבותיו בבבל במשך אלפי שנים, אותו הלל, בתור שר המשטרה, היה הראשון שמנע מיהודים להתפלל על הריהבית. הלל וסיעתו החזירו למוסלמים את הריבונות ואת הבעלות על הריהבית. חילול את הקודש, חילול שם שמים. אכן, אל תקרי 'הלל' כי אם 'חלל'.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת כהנא, למח לך, זה כבר לא יפה. לקחת שמו של כך-אדם ולהפוך אותו כרצונך, כל מה שאמרת, ציטטת — ניהא. ציטטת טוב, ציטטת נכון, מסכימים אחר, לא מסכימים אחר — זה עניין אחר. אבל האם היית רוצה שייקחו את שמך ויעשו ממנו שם אחר?

מאיר כהנא (תנועת כך):

מה לא עשו לי כאן? עשו זה כבר.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מבקש ממך דרך-אריך.

מאיר כהנא (תנועת כך):

גם אני מבקש, או שיש איזון או שאין איזון.

היו"ר א' נחמיאס:

אני רק מדבר על שמו של האדם, לא יותר. ראתה שלא הגבתי על כל מה שאמרת.

מאיר כהנא (תנועת כך):

פחד מהגוי. התרפסות וסגידה לפניו. דור יתום שפניו-מנהיגיו לפני הכלב. הריהבית? אם נכרי את ריבונותנו, את בעלותנו: אם נתיר ליהודים להתפלל שם; אם נכרי שמקום המקדש הוא אחר יהודי ומוסלמים חיללו אותו במצח נחושה ובכו מופגן כשכנו מסגדים שם — הוי, הוי, מה יאמרו הגויים? איך יגיבו המוסלמים בכויית, באיזונוסיה, בכנלדה-דש? איך יגנו אותנו באו"ם? מה יאמרו הגויים?

עם שפל, דור המדבר, דור של עבדים, שבראשו צועד ראש ממשלה, ראש המתייוונים, ללא אמונה בה', ללא ביטחון באלוקי ישראל, הפרס המתרס, הכופר, סמל הגלות, שרק אחמול השפיל את עצמו ואת עצמנו, את המדינה, לעיני כל הגויים כשאמר: "אנחנו זקוקים ומתחשבים באירופה". קטן אמונה, מחוסר ביטחון באלוקי ישראל.

הריהבית בידים, בידים של שונאינו הישמעאלים, המוסלמים הצמאים לדמנו. הריהבית בידים של הווקף המופתי, דור המשך של רוצחים ומרצחים, יימח-שם, של שנות העשרים, השלושים והארבעים. הריהבית בידים. הם עושים ככל העולה על רוחם, כונים, עוקרים, מטשטשים כל זכר מהמקדש ומהיהודים במקום. בכספם של שליטי אסלאם סגורים יושבים עשרות מוסלמים בריזנים שכל תפקידם הוא למנוע ככוח, בדם אם אפשר, מיהודים להתפלל.

ממשלת פרס, ממשלת שמיר, ממשלת הוגז המזרח, ממשלת המתייוונים, ממשיכה את מדיניות הכלימה והתרפה של קודמותיה — אשכול, גולדה מאיר, רבין, פרס, בגין, שמיר, ליכוד ומערך — זו חילול ה' וזו גידוף ה', זו נבלה וזו טרפה, והכול נרשם, עין רואה ויד כותבת, וכל חילול ה' בספר נכתבים ונזכרים.

עדנה סולודר (המערך):

אנו מבקשים להוריד את ההצעה מסדר-היום.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת סיעת תנועת "כך"

להביע אי-אמון לממשלה — מיצוע

נגד — רוב

נמנעים —

הצעת סיעת תנועת כך להביע אי-אמון
לממשלה לא נחקלה.

היו"ר א' נחמיאס:

ההצעה לא נחקלה, היא נדחתה.

ב. שאלות בעל-פה

שר החקלאות א' נחמקין:

1. אין כל סתירה.

2. ניתן, אך כך נכון יותר ויעיל יותר.

3. ההיפך הוא הנכון. אם לא ננהג כך, יהיה צורך להשמיד את כל עדרי הצבאים, משום שהם מסכנים את עדרי הבקר ומסכנים במידה לא מבוטלת את היצוא החקלאי כולו.

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת סולודר, יש לך שאלה נוספת? בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):

במשך השנים שחלפו מאז נתקבל חוק הגנת חיות הבר היינו עדים לגידולה של אוכלוסיית הצבאים, והיא הגיעה לקרוב ל-8,000 צבאים. נכון שהצבי, לבד מהיותו חיה שכולנו אוהבים אותה, עלול גם לגרום נזק, כמיוחד לחקלאות. בשנה האחרונה היינו עדים גם להתפרצות מחלת הפה והטלפיים, שהצבאים לא הם שגרמו אותה אלא נדבקו בה.

אין ספק, אליבא דכל חובכי הטבע וכל החקלאים, שצריך לדאוג לממשק נכון של הצבאים בארץ. בעצם, תקנה שהייתה קיימת בחוק הגנת חיות הבר אמרה: "לא יצוד אדם חיות בר מוגנת, אולם רשאי מנהל רשות שמורות הטבע להחזיר בהיתר כללי או מיוחד ציד למטרות מדעיות, לרבייה, לשמירת האיוון בטבע, למניעת נזקים לחקלאות, למניעת סכנה לאדם או לחי ולמניעת מחלות מידבקות בהם". ניתן היה לטפל בסוגיה הזאת על-ידי אלה שמטפלים כל השנה בחיות הבר, מכירים את הבעיות, מכירים את הנזקים שהחיות האלה עלולות לגרום וגם דואגים לשני הדברים: לממשק נכון ולא-העברת מחלות.

התקנה החדשה, שמעבירה סמכות מגוף אחד לגוף השני, עלולה לסכן את קיום בעל החיים הזה ועלולה לגרום — אני מקווה שלא תגרום — אפילו להרג בלתי מבוקר. על כן אני פונה אל שר החקלאות ומבקשת שישקול שיקול נוסף את ביטול התקנה החדשה, שבצעם מאפשרת שימוש בתקנה קודמת, שלא חלה על חיות הבר אלא רק על בעלי חיים שאינם בגדר של חיות בר ואינם צבאים, אם לא, לאחר ניסיון של חודש עד חודש וחצי, שיקבע מועד לתקנה החדשה ויבטלה בתום המועד, כדי שמצד אחד נדאג לממשק נכון ומצד שני לא נשמיד על-ידי תקנה נוספת השמדה מיותרת את בעל החיים, שהיה

אתמול הגשנו הצעת חוק, המעבירה את הסמכות על הרהיבת מהווקף לרבות הראשית ותובעת את כל זכויותיהם המלאות של היהודים, לרבות בית-כנסת בשטח שרבני המדינה יקבעו כי מותר להגיע אליו.

ביקשתי גם מאנשי בחוק-לארץ לפתוח במסע כיחד עם נוצרים אדוקים למען זכותו של העם היהודי להרהיבת, בעזרת ה', אנו עומדים להגיע להרהיבת, לממש את זכותנו כפי שהובטח בחוק-היסוד. אני מצפה מהממשלה שתכבד את החוק במלואו.

לסיום, על אפס ועל חמתם של השועלים בהרהיבת והשועלים הקטנים בממשלה, המחבלים בכרמים, כרם ישראל, נגשים את חזון הגאולה, את חזון הנביא: "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה".

אני מציע אי-אמון לממשלה הזאת.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו נגשים להצבעה.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לשאלות בעל-פה. אני מזמין את שר הביטחון. הוא איננו.

קריאה:

הוא בפרוודור.

היו"ר א' נחמיאס:

בפרוודור? גם חברת הכנסת שולמית אלוני איננה כאן.

אני מזמין את חברת הכנסת עדנה סולודר להפנות את שאלתה בעל-פה לשר החקלאות. בבקשה.

126. סכנה לקיומם של הצבאים

עדנה סולודר (המערך):

כבוד שר החקלאות, בעזרת תקנה חדשה שהוצאה על-ידיך וקובעת שחיות בר ממשפחת היונקים נכללות בהגדרת "בהמה", אתה מאפשר לוותרנירים להחליט מה ייעשה בחיה נגועה או בחיה הנמצאת באזור נגוע. עד כדי השמדתה. תקנה זו עלולה לפגוע באחד ההישגים שלנו בהגנתנו על חיות הבר, ובמיוחד על הצבאים, שהצליחו להחזיר לישראל, הלכה למעשה, את התואר "ארץ הצבי".

ואלה שאלותי:

1. האם אין התקנה עומדת בסתירה לחוק הגנת חיות הבר?

2. האם לא ניתן היה לטפל בסוגיה במסגרת החוק הני"ל?

3. האם אין בתקנה החדשה סכנה לקיומם של הצבאים בארץ?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחברת הכנסת עדנה סולודר.

חברי הכנסת, לפני שאני נותן את רשות הדיבור לשר החקלאות כדי שישב, אני מבקש להזכיר: לרשות השר המשיב עומדות שלוש דקות. לאחר מכן, לחבר הכנסת השואל — שתי דקות; לשני חברי הכנסת אשר יתפצו בכך — לכל אחד מהם דקה; ולשר בתשובתו הסופית — שתי דקות. אנא, ברוב טובכם, הקפידו על המועדים והזמנים.

אדוני שר החקלאות, בבקשה.

אצלנו — שמש, מים ומזון בשפע. הרשויות כולן, גם רשות שמורת הטבע וגם החברה להגנת הטבע, וגם השירותים הווטרינריים שכראשות משרד החקלאות, החליטו עוד לפני פרוץ המחלה שאם אנתנו מעוניינים בשמירה על עררי הצבאים בטבע, אנתנו חייבים לסייע להם להתדלדל. קרי, לחסל חלק מהם כדי שלא תפרוצנה מחלות שתשמדנה את העדרים כולם. זאת החלטנו לעשות לפני פרוץ מחלת הפה והטלפיים. ואכן, אשר יגורנו בא, ועוד לפני שהספקנו להוציא לפועל את ההחלטה, פרצה המחלה והביאה נזקים גדולים מאוד גם לשמנו הטוב בקשר לשמירת ניקיון האזור, וגם לצבאים, שחלק מהם הושמד מהמחלה לפני שהתחלנו לחסל ולדלדל את העדרים. ובכך להיטיב עם הצבאים ולא להזיק להם. לדעתי.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר החקלאות.

היו"ר א' נחמיאס:

נעבור לשאלת בעל-פה של חברת הכנסת שולמית אלון. אל שר הביטחון בנושא בית-הדסה בחברון. בבקשה, חברת הכנסת אלון.

124. בית-הדסה בחברון

שולמית אלון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אלה שאלותי:

1. מדוע כניסת המתנחלים לבית-הדסה מחייבת הטרדת בעלי החנויות שבסביבה עלי-ידי חיילים, גידור הכניסה לחנויות האלה והכבדה על חייהם של תושבים שיש להם זכות מוקנית להיות שם, הטרדה של חיפושים תכופים ופגיעה במטה לחמם?

2. על שום מה לא החזירו לבית-הדסה את ייעודו המקורי. היינו — מרפאה לטובת כל האוכלוסייה באזור?

3. כיצד מתיישב הדבר עם אחריות השלטון לרווחתם, לביטחונם ולזכויותיהם של תושבי חברון, שעה שמטרידים אותם ופוגעים בעסקיהם?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתוקף ההסכם הקואליציוני, המשמש כבסיס לקיום ממשלת האחדות הלאומית ולפעילותה, ובלא קשר לדעתי האישית, אני חייב בכיוע החלטות הממשלה, לרבות החלטות שנתקבלו על-ידי ממשלות קודמות. לפיכך אני מחויב בהחלטת הממשלה שנתקבלה ב-23 במרס 1980 בנושא חברון.

סעיף א' להחלטה הוא כוללני ולא אפרט. סעיף ב' של אותה החלטת ממשלה אומר כך: "יתוסף קומה שלישית בבית-הדסה. במסגרת זו תוקם בחברון שלוחה של ישיבה ההסדר בקריית-ארבע ובבית-הדסה יוקם בית-ספר-שדה. בישיבה יתורו מגורי סגל ובבית-הדסה תהיה אכסניה". הקומה הנוספת, השלישית, הוחל בבנייתה בסוף שנת 1983 והושלם בסוף 1985. החלטה זאת מחייבת אותי ובהתאם לכך פעלתי.

אשר לשאלה שנייה — זוהי הסיבה מדוע זהו ייעודו של בית-הדסה — על-פי החלטת הממשלה.

אשר לשאלה השלישית, אכן יש סתירה בין צורכי הביטחון כפי שנקבעו על-ידי גורמי צה"ל המופקדים על הביטחון בחברון ובין, אפילו, פסיקתה של מנהל המחלקה

בעבר כמעט נדיר והיום החזיר לנו הלכה למעשה את השימוש במינוח "ארץ הצבי".

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחברת הכנסת סולודר. רשות הדיבור לחבר הכנסת שליטא.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני שר החקלאות, אין דבר חמור מעימות בין הטבע והרשויות השונות. המשיגות ושומרות על הטבע לבין החקלאות והחקלאים.

אני רוצה לשאול מה עושה משרד החקלאות ומה הוא עומד לעשות, כדי שהצבי, שצריך בהחלט להיות חיה מוגנת, לא ייפגע ויהיה אכן חיות טבע.

בהתיישבות המושבית, אדוני שר החקלאות, אי-אפשר להטיל את הגידור על כל חקלאי בפני עצמו. צריך לשם כך תקציב ממלכתי, כדי שכולם יוכלו להיות בשלום.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק ארצי.

יצחק ארצי (המערך):

אני רוצה לשאול את שר החקלאות: הצבי איננו חיה שמצויה רק בישראל, אלא זו חיה שמצויה בעולם כולו, ויש חקלאות גם במדינות אחרות ולא רק במדינת ישראל. מדוע הגענו לידי מצב שאנו צריכים להיות עדים להשמדת הצבי? מדוע איננו מסוגלים לנקוט אמצעים אחרים, אפילו זה קורה אך ורק ברמת-הגולן? כולנו היינו מוועזעים כאשר ראינו את החיזיון הזה של הצבי הגולני על במות החקלאות חלל.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת יצחק ארצי. אדוני שר החקלאות, תשובותיך, בבקשה.

שר החקלאות א' נחמקין:

כמה זמן יש לי?

היו"ר א' נחמיאס:

יש לך עכשיו שתי דקות. תתחשב.

שר החקלאות א' נחמקין:

מחלת הפה והטלפיים בעדרי הצבאים פרצה בחומרה ובהיקף שאין להם אח ורע בספרות המקצועית העולמית. אנתנו צריכים להתייחס לתופעה בכל החומרה וכלל הזהירות.

לכן לא חשבתי שהתקנה הקיימת מספיקה. אשקול ביטול התקנה אם יתברר לי שהתקנה שהוצאתי אכן מסכנת סיכון יתר את שמירת בעל החי האהוב על הציבור כולו.

לחבר הכנסת שליטא, אנתנו מגדירים שטחים כדי שהצבאים לא יוכלו לפלוש לאזורים חקלאיים מעובדים, אך הדבר כרוך בהוצאות גדולות מאוד וקשור בשיעור התקציב שיועמד לרשות הנושא הזה, ואת שיעור התקציב ובכיוונו אתם מכירים כמנו.

לחבר הכנסת ארצי, אנתנו נמצאים באחד ממוקרי מחלת הפה והטלפיים הקשים ביותר בעולם. היות שהארצות סביבנו אינן מטפלות בנושא זה, אף-על-פי-כן, אנתנו נקיים ממחלת הפה והטלפיים ויכולים לייצא את כל אשר עולה על דעתנו ללא ביקורת מיוחדת. זו הסיבה לכך שאנתנו צריכים להקפיד במיוחד בנושא זה.

אני מצטער על שלא כל הציבור יודע, שהסיבה להתרבות הצבאים בישראל נובעת מהתנאים האופטימליים השוררים

חבורת י"ז, ישיבה קצ"ב
— שאלות בעל-פה: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת: שאלות ותשובות —

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אני התכוונתי לשאול את אותה שאלה, ואני מזדהה עם שאלתו של השואל.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת גרשון שפט, בבקשה.

גרשון שפט (התחיה-צמח):

אני מבקש לשאול את כבוד השר, האם לא גרם ביקור חברי הכנסת מר"צ כחברון למתחים מיותרים בין חיילי צה"ל לבין האוכלוסייה המקומית והאם אין ביקור זה מרחיק הסדר עם בעלי החנויות במקום?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת אלוני, שאלת ואיך רוצה להאזין לתשובה. תודה רבה. כבוד שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אשר לשאלה — הערתה הנוספת של חברת הכנסת אלוני, אין לי מה להוסיף על אשר אמרתי בקשר למחויבות שלי כשר בממשלה כחוקף ההסכם הקואליציוני.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת לין: כעבר לא תמכתי ואף התנגדתי להתיישבות בתוך ערים ערביות מאוכלסות. אם יעלה הנושא לדיון אמשיך ואתמוך בדעתי זו מעבר להחלטות שבהן אני מחויב.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מי יגור שם?

שר הביטחון י' רבין:

על-פי החלטות הממשלה, הממשל הצבאי הוא המחזיק את הבית והנושא באחריות לכל התשלומים שנועדו לביטחון חי"י האזרחים.

אשר לשאלת חבר הכנסת שפט — אינני נוהג איפה ואיפה בחופש התנועה של חברי כנסת ביהודה, בשומרון ובעזה. כפי שאשרתי בשעתו לחברי כנסת ממפלגה מסוימת לבקר, לנוע באופן חופשי — לא להתנחל — בכל מקום, כך אפשר לכל חבר כנסת מכל מפלגה לנוע בשטחים.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר הביטחון על תשובותיו על שאלות של חברי הכנסת.

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת הכספים בנושא: פיתוח בקעת-הירדן.

ד. שאלות ותשובות

1365. הנחות לסטודנטים בתעריפי

התחבורה הציבורית

חבר הכנסת א"י שפיירא שאל את שר התחבורה ביום ו' בחשוון התשמ"ו (21 באוקטובר 1985):

האזרחית של פרקליטות המדינה, הגברת פליאה אלבק, שבסעיף 3 למכתבה קובעת כך: "יש לשים לב שאכלוס בית-הדסה לא יהווה מטרד לחנויות בבית-הדסה. אם יש צורך באמצעי ביטחון חדשים להבטחת המחייבים בבית-הדסה, יש לבדוק שלא יהיה כרוך בהם נזק או הפסד רווח לתושבים הערבים, או לעגן מראש כיסוי תקציבי לתשלום פיצויים בגין הנזק שייגרם". אודה, יש סתירה בין צורכי הביטחון ובין פסיקתה של מנהלת המחלקה האזרחית במשרד המשפטים.

לא יכולתי אלא לקבל את דעת גורמי צה"ל, ואני מודע לסתירה שיש בין השניים.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הואיל ואין ספק שיש סתירה, ומאז ההחלטה של הממשלה כבר היו שתי מערכות בחירות ויש ממשלה חדשה, והואיל ופוגעים בזכויות מוקנות של אזרחים החיים שם, האם לא הגיעה השעה — — —

השר י' הורביץ:

מה הן זכויות מוקנות? דקירה בסכנים היא זכות מוקנית?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זכות מוקנית לחנוה. אם לא תכניס לשם אנשים לא יהיה קונפליקט. למה לא הקמת שם בית-מרפא?

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, בשאלות בעל-פה לא נהוג לקרוא קריאות ביניים, לא כל שכן משולחן הממשלה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

האם לא נכון הוא להביא את הנושא מחדש לשולחן הממשלה לבדיקה חוזרת של ההחלטה, למען ביטחון הציבור וטובת הציבור?

שאלה נוספת, כל עוד ההחלטה בעינה עומדת: מי יגור בבית-הדסה, לכמה זמן, מי מממן מגורים אלה, מי קובע את התקציבים שם ומי מפקח ומקבל העדפות ולכמה זמן? תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חבר הכנסת אמנון לין, בבקשה.

אמנון לין (המערך):

כידוע, אני בין מי שמחייבים את המשך ההתנחלות ביהודה ובשומרון. אבל, אני שואל את כבוד השר, האם הלקח של ההתנחלות בתוך חברון, בבית-הדסה, יש לו איזו משמעות לגבי המסקנות שלו. האם תמליץ לממשלה להמשיך את ההתנחלויות בתוך ערים ערביות ביהודה ובשומרון?

היו"ר א' נחמיאס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף הבא: שאלות ותשובות. רשות הדיבור לשר התחבורה, בבקשה אדוני.

2. נשלחו כ-7,000 ברכות בארץ, ובחוץ-לארץ נשלחו כ-23,000 ברכות כ-30 מדינות.

עלות המשלוח בדואר בארץ היא 980 שקלים חדשים. המשלוח לחוץ-לארץ הועבר כאמצעות נציגי "אל על" בארצות-הברית ובאירופה, והם שלחו את הכרעות ליעדן. מחיר ממוצע של בול בצרפת, לדוגמה, הוא 2.20 פרנק, ובארצות-הברית — 22 סנט.

3. מאז חידוש פעילותה, מנהלת "אל על" כחברה עסקית לכל דבר, כאשר הדגש הוא בהתייעלות, בחיסכון בהוצאות ובשיפור השירות תוך הגדלת ההכנסות.

כרטיסי הברכה הם חלק ממערך השיווק, הפרסום ויחסי הציבור של החברה.

1367. העסקת דיילים עונתיים ב"אל על"

חבר הכנסת מ' רייפר שאל את שר התחבורה ביום ו' בחשוון התשמ"ו (21 באוקטובר 1985):

כמדי שנה, מפטרים בימים אלה ב"אל על" 150 דיילים עונתיים. בד בבד עם הפיטורים קולטת "אל על" דיילים עונתיים חדשים, שהוכשרו במתקני החברה (במימון משרד העבודה). כמו כן פותחת חברה "אל על" קורסים להכשרת דיילים עונתיים נוספים.

אודה לכבודו אם ישיב על השאלות הבאות:

1. האם ידיעות אלה נכונות?

2. אם התשובה על שאלה 1 חיובית, האין כאן בזבוז, כאשר מחד גיסא מפטרים דיילים ותיקים ומנוסים ומאידך גיסא מכשירים דיילים חדשים, ולדיילים העונתיים הוותיקים המובטלים זמנית (עד לקליטתם מחדש) משלם משרד העבודה דמי אבטלה?

3. האם לא ניתן להימנע מהתופעה המתוארת לעיל על-ידי העסקת הדיילים העונתיים הוותיקים בחוזים אישיים אשר ינסחו תקופות עבודה ותנאי שכר בהתאם לצורכי החברה ותנאי המשק?

שר התחבורה ח' קורפו:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ד' תיכון)

1. ידיעות נכונות. מדובר בדיילים זמניים שעבודתם נסתיימה.

2. הסיבה להעסקת הדיילים הארציים היא מן הגיאוגרפיה השפלה בפעילות החברה ובמספר טיסותיה, בעונות השונות של השנה.

3. הכשרת דיילים חדשים נועדה אף היא ליצור מאגר של דיילים לעונות שבהן הפעילות מוגברת.

התחלופה של הדיילים הארציים מבוקרת, והיא גורם חיובי המדרבן את העלאת התפוקה ואת רמת השירות של העובדים.

1463. העסקת דיילים עונתיים ב"אל על"

חבר הכנסת א' שלום שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בחשוון התשמ"ו (6 בנובמבר 1985):

בעיתון "מעריב" מיום 22 באוקטובר 1985 פורסם, שחברת "אל על" פיטרה 150 דיילים ומכשירה דיילים חדשים.

נמסר, לי כי על-פי הסכם בין התאחדות הסטודנטים בישראל לבין מפעילי שירותי תחבורה ציבורית "אגד" ו"דן", מוענקות הנחות בתעריפי התחבורה הציבורית לסטודנטים.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם קיבל הסכם זה את אישורו של משרד התחבורה והמפקח על התעבורה?

3. האם קיבלו מפעילי שירותי תחבורה הציבורית "אגד" ו"דן" הטבות ממשלתיות בגין הענקת הנחות אלו?

4. אם כן — מה הן ההטבות?

5. האם שולמו סובסידיות לחברות "אגד" ו"דן" בגין הסכמתן להענקת הנחות אלו?

6. אם כן — בכמה מסתכם הסובסידיות לחברות "אגד" ו"דן" ככל שנת תקציב, החל משנת 1978/79, בגין ההסכם הנ"ל?

7. האם מוכן משרדך להעניק אותן הנחות גם לבני הישיבות מעל לגיל 17, דוגמת הסטודנטים, ומתי?

שר התחבורה ח' קורפו:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת א' ורדיגר)

1. הידיעה נכונה.

2. כן.

3-4. הקואופרטיבים לתחבורה ציבורית לא קיבלו שום הטבות ממשלתיות בגין ההנחות לסטודנטים.

5-6. לא שולמו סובסידיות ל"אגד" ול"דן" בגין ההנחות לסטודנטים.

7. ההסכם האמור קובע כי יינתנו הנחות לסטודנטים הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה המוכרים על-ידי המועצה להשכלה גבוהה, וכן לתלמידי סמינרים למורים המוכרים על-ידי משרד החינוך וללומדים בבתי-ספר להנדסאים.

תלמידי ישיבות הלומדים במוסדות המוכרים על-ידי משרד הדתות נהנים מהנחות זהות.

1366. כרטיס ברכה ששלחה חברה "אל על" לכבוד השנה החדשה

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר התחבורה ביום ו' בחשוון התשמ"ו (21 באוקטובר 1985):

אני מצרף כאן ברכת שנה טובה מחברת התעופה "אל על".

אודה לך מאוד אם תשיב לי:

1. מה מחירה של ברכה זו (גרפיקה, הדפסה וכו'), ובכלל זה המשלוח בדואר?

2. כמה ברכות כאלה נשלחו בארץ ובחוץ-לארץ?

3. האם מצבה הכלכלי של החברה מצדיק הרצאה כזאת?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. עלות ההפקה של כרטיס ברכה אחד היא 12 אגורות חדשות.

ברצוני לשאול את השר:

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הגיעה למשרדך בקשה למתן רשיון להפעלת קו על-ידי חברה כנ"ל?
2. אם לא — האם ידועים לך פרטי כוונת בעל החברה להפעיל את הטיסות לארץ?
3. אם כן — האם תורה שלא להעניק רשיון לטיסות אלה?

שר התחבורה ח' קורפו:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת א' ורדיגר)

1. לא הגיעה בקשה כזאת.
- 2 — 3. על-פי הסכם התעופה בין ישראל לבין ארצות-הברית, אם ייתנו השלטונות האמריקניים רשות להטסת נוסעים לחברה מעין זו, לא נוכל להתנגד לכך.

1617. ריכזי תאונות בכביש רמות

חבר הכנסת א"י שפירא שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בכסליו התשמ"ו (9 בדצמבר 1985):

בחודשים האחרונים אירעו כמה תאונות דרכים מתרחקות בכביש רמות בירושלים. תושבי המקום מתלוננים על תכנון לקוי של הכביש ועל העדר שילוט מתאים, תמרורים ורמזורים, הגורמים למהירות מופרזת בכביש.

אודה לך מאוד אם תשיב לי:

1. האם ידוע למשרדך על התכנון הלקוי של הכביש?
2. האם במקום התאונה הקטלנית שאירעה ביום 11 בנובמבר 1985 היתה שילוט מתאים?
3. האם משרדך מודע לריכזי תאונות הדרכים בכביש רמות?
4. מה בדעת משרדך לעשות למניעת תאונות הדרכים בכביש הנ"ל?

שר התחבורה ח' קורפו:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ד' תיכון)

1. כביש רמות תוכנן וכרוע לפי הקריטריונים המקובלים, ואין כל ליקוי הנדסי בתכנונו.
2. סלילת רחוב מירסקי הושלמה לאחרונה וחיבורו לכביש רמות יצר צומת חדש, ובו אירעה התאונה ביום 11 בנובמבר 1985, בגלל אי-מתן זכות קדימה, מעשה שהיה כביכול לפי חוק.
- על אף שהוכנה לצומת זה תוכנית תמרור בעוד מועד, לא הושלמה הצבת התמרורים עד לתאריך התאונה.

3. כן, משרדי מודע למצב הכללי של התאונות בכביש רמות. בכביש זה שאורכו ארבעה ק"מ ובו חמישה צמתים גדולים אירעו בשנת 1985 12 תאונות. מספר זה אינו שונה ממספר התאונות בכל כביש אחר בגודל דומה. התאונות מפורזות במקומות אחרים ללא מוקד מוגדר. יש לייחס מספר זה לתנועה שגדלה בעקבות פיתוח השכונות רמות וגבעתי-אב.

4. הכביש מתחזק ומתומרר על-ידי עיריית ירושלים.

מהירות התנועה בכביש, שבו שישו נתיבים והוא בעל אופי של כביש בין-עירוני, הוגבלה ל-70 קמ"ש. כן סוכם עם משטרת ישראל על תגבור אכיפת החוק ועל הגבלת המהירות.

1. האם הידועה נכונה?

2. מה הן הסיבות לפיטורים של דיילים שעובדים?
3. אם יש עודף דיילים, מדוע מכשירים דיילים חדשים?
4. בכמה מסתכם הנזק הכספי כתוצאה מפיצויי פיטורין של הדיילים והכשרת דיילים חדשים, ועל חשבון מי המימון?

חשובת שר התחבורה ח' קורפו:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1 — 3. ראה תשובתי על שאילתא מס' 1367 של חבר הכנסת מיכה רייסר מהיום.
4. סך הפיצויים לדיילים שהיו זכאים לכך היה 18,608 דולר.

הוצאה זאת מתקצבת והיא חלק מהוצאות השכר לעובדי התחבורה.

1464. החברות המשתתפות במכרז להקמת

גמל הפחם באשדוד

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בחשוון התשמ"ו (6 בנובמבר 1985):

נוודע לי כי, פרט לחברות ישראליות, נתבקשו גם חברות-חוץ להגיש כתבי יכולת להשתתפות במכרז להקמת גמל הפחם באשדוד.

אודה לכבודו אם ישיב לי על השאלות הבאות:

1. האם המתואר לעיל מדויק?
2. אם התשובה על שאלה 1 חיובית, האם אין בכך משום סתירת הבטחות קודמות?
3. אם התשובה על שאלה 1 חיובית, איך הדבר מתיישב עם המדיניות של העדפת "כחול-לבן"?

חשובת שר התחבורה ח' קורפו:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא. רשות הנמלים לא פנתה לחברות כלשהן, לא בארץ ולא בחוץ-לארץ, לקבלת כתבי יכולת.

הרשות קיבלה כתבי יכולת עד לתאריך הקובע, 5 בנובמבר 1985, רק מקבלנים ישראלים (בשיתוף עם חברות חוץ). חברת חוץ אחת הגישה כתב יכולת, שלא באמצעות חברה ישראלית, אך ציינה את שם החברה הישראלית שעמה ברצונה להגיש את הצעתה לביצוע.

1560. ידיעה על כוונת חברת תעופה חדשה

להטיס צליינים לארץ

חבר הכנסת א"י שפירא שאל את שר התחבורה ביום ו' בכסליו התשמ"ו (19 בנובמבר 1985):

בעיתון "הארץ" מיום כ"ז בחשוון התשמ"ו (11 בנובמבר 1985) פורסם, כי חברת תעופה חדשה עומדת לפתוח בהטסת צליינים נוצרים מארצות-הברית לישראל. החברה תעסוק בהטסת צליינים בלבד. עוד נאמר כי בעל החברה, אדם ממוצא טורקי שעבד בחברת התעופה הסובייטית, הכריז, שהוא פועל "מתוך מתחבנות ורחינות".

שבועתיד, ואני מקווה שבעתיד הלא-רחוק, יחול שינוי במצב המשפטי של החברה.

בתשובה על קריאת הביניים של חבר הכנסת אוריאל לין, שיש לבטל זאת לחלוטין — אני אהיה השני, אחרי ביטול הזכויות בחברת החשמל.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק ארצי.

יצחק ארצי (המעריך):

אדוני השר, הייתי רוצה לדעת, אם העמדה שהבאת לפנינו היא על-פי חוק החברות, על-פי חקנות או על-פי נוהל. נראה לי, שבמצב הכלכלי והחברתי שבו אנחנו נמצאים, כאשר אנחנו מצוים על חיסכון, לא ייתכן שאנשים יקבלו תמורה די משמעותית על עבודה שאינם מבצעים, על השתתפות בניהול חברה, כאשר אנחנו יודעים, שהמפרק מנהל, למעשה, את החברה. אני שואל: האם אינך סבור שיש לנקוט אמצעים כדי להקפיד לפחות את הזכויות עד להפעלתה מחדש של החברה?

שר התחבורה ח' קורפו:

נשאלתי בנוגע להטבות ולכרטיסים, והשיבותי על השאלות. הדבר הזה איננו מעוגן לא בחוק ולא בחקנות, אלא בנהל. החברה נותנת מספר גדול מאוד של כרטיסים לכל מיני אנשים מתוך שיקולים מסחריים ומתוך הוראות החקנות. אינני מכיר חברות שאינן מעניקות לעובדים שלהן או לחברי מועצות המנהלים שלהן זכויות בתחום שבו הן עוסקות, אולי מלבד חברה קדישא. בכל היתר, בכל מקום ומקום, המנהלים והעובדים נהנים מפריבילגיות מוקנות. אני ציינתי, שצמצומי כמעט עד כדי מחצית את מספר הכרטיסים שניתנו. חברי מועצת המנהלים אינם מקבלים כל הטבה אחרת, והם מקדישים הרבה מאוד זמן לעבודתם; חבר הכנסת ארצי, הרבה מאוד זמן.

1725. "מספנות ישראל"

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר התחבורה ביום ג' בשבט התשמ"ו (13 בינואר 1986):

נמסר שהדירקטוריון של "מספנות ישראל" התפטר מתפקידו. צעד זה יכול להתפרש כהתמוטטות סופית של המספנות, מפעל תעשייתי שהוקם בעמל ובממון רב.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם תוכל פעילות המספנות להתחדש אי פעם?

2. אם לא — מה יהיה התחליף התעשייתי ל"מספנות ישראל"?

שר התחבורה ח' קורפו:

בהתאם להחלטת הממשלה מיום 7 בינואר 1986 על פירוק החברה ומינוי כונס נכסים, השאלה שלך — שהיא חשובה כשלעצמה — אינה אקטואלית עוד.

1754. ייבוא רכב חשמלי

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר התחבורה ביום ג' בשבט התשמ"ו (13 בינואר 1986):

בקיבוץ עין-השופט הוקם מפעל לאביזרי חשמל — יצואן מוסמך, ומחזורו 3.5 מיליוני דולר. 60 מבין 75 עובדיו כבר עברו את גיל 70. יש קושי רב בהסעת הקשישים למפעל ובהחזרתם לביתם. הפתרון הבטיחותי, האקולוגי והזול ביותר הוא רכב חשמלי. המפעל ביקש רישון ייבוא לרכב חשמלי

1690. מתן הנאות לחברי מועצת המנהלים של "אל על"

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר התחבורה ביום י"ט כטבת התשמ"ו (31 בדצמבר 1985):

נוכח המצב ב"אל על", המנוהלת על-ידי כונס נכסים, אודה לך אם תשיבני:

1. מה היא רשימת התשלומים, או ההנאות שהוענקו לחברי מועצת המנהלים של "אל על"?

2. מה הוא הנוהל לגבי נסיעות חנים בקווי "אל על", או בקווי טיסה אחרים?

3. האם לאור פעילותו של כונס הנכסים ל"אל על", המנהל את החברה, ולאור אי-הפעלת מועצת המנהלים, הוקפאו ההנאות ולעיל?

4. אם לא — מה היא הסיבה לכך?

5. אם ההסדר נמשך, מה הוא מספר חברי מועצת המנהלים שטסו מאז מינוי הכונס בטיסות חנים?

6. אם ההסדר הקודם נמשך משום-מה, האם אין להקפיד מתן כל הנאה או הנחה לחבר מועצת מנהלים, כאשר התפקיד הוא בבחינת תואר בלבד, ללא תוכן ממשי?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. לא ניתנו תשלומים או הענקות כלשהן לחברי הדירקטוריון.

2. זכויות חברי הדירקטוריון לכרטיסי טיסה שוות לאלה של עובדי החברה.

3 — 4. לא חלו שינויים בזכויות חברי הדירקטוריון כיוון שלא היה ברור כמה זמן יכהן המפרק הזמני. בקשר לזה יש לציין כי הדירקטוריון מילא תפקיד מכריע במהלך השבתת החברה, ניהול המשא-ומתן וההמלצה על פירוק עסקיה של החברה על-ידי בית-המשפט. היושב-ראש, ובאמצעותו הדירקטוריון, נמצא בתמונה. מקבל דיווח שוטף בכתב ובעל-פה ומקיים דיון שבועי עם המנכ"ל בנושאי מדיניות וניהול מרכזיים, בכלל זה מינויים בדרג הבכיר של החברה. ברצוני לציין ש"אל על" איננה בתהליך פירוק, אלא בקשה לפירוק תלויה ועומדת והמפרק הזמני ממלא את הפונקציות של מועצת המנהלים לפי שיקול דעתו. הדירקטוריון כולו מתכנס לעתים מזומנות, כמה פעמים בשנה, לצורך קבלת דיווחים ולדיון.

5. בשנת 1983 הונפקו דירקטורים ולבני ביתם 97 כרטיסי טיסה, בשנת 1984 הונפקו 82 כרטיסים, כל זאת תמורת דמי שירות בין 45 דולר לבין 75 דולר בהתאם ליעד. דמי השירות מכסים את העלות השולית של מרכיבי ההוצאה המשתנה: דלק, ארוחות בטיסה ואגרות נוסע.

עלי לציין, כי עם כניסתי לתפקיד צומצמו מספר הכרטיסים שניתנו לדירקטורים. בשנת 1981 הונפקו 129 כרטיסים; בשנת 1982 — 114; בשנת 1983 — 97; וב-1984 — 82 כרטיסים. הכרטיסים ניתנים רק כאשר יש מקומות פנויים במטוס.

אוריאל לין (הליכוד):

יש לבטל זאת לחלוטין.

שר התחבורה ח' קורפו:

6. אין מקום לשינוי זכויות חברי הדירקטוריון. כיוון

שר התחבורה ח' קורפו:

חבר הכנסת צבן, המהירות המוגבלת של הרכב היא אחת הסיבות לכך שאיננו יכולים להכניס אותו לשימוש. לא נוכל לקבוע מגבלות גיאוגרפיות שלפיהן, במקומות מסוימים מותר לנוע ברכב כזה, ובאחרים — לא. אין ספק שתהיה גלישה.

אין זה נכון שזה רכב שימושי. בית "פורד", עד היום, אחרי עשרים וכמה שנות ניסיון, עוד לא ייצר דגם שהוא דגם כלכלי כדאי. נתבקשנו על-ידי חברת החשמל לאפשר לשני אוטובוסים כאלה לנוע בארץ. הסכמנו לכך. אפשרנו לחברת החשמל להזמין אותם. הם ינועו במשך תקופה מסוימת ככבישי הארץ. במקומות שקבענו, במקומות מוגבלים, ולאחר תקופת הניסיון נוכל להתייחס לרכב הזה.

בקיאותך בתביעות הנדרשות מרכב עדיין מוגבלת יותר משל אלה העוסקים בכך. המומחים קובעים בוודאות, שזה רכב שיכבד על התנועה אצלנו, שהיא בלא-הכי דחוסה מאוד. על כן, מן ההכרח לערוך בדיקה לפני שנתיר לרכב הזה לנוע.

1787. נסיעה בשבת ברחוב השומר בבני-ברק

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר התחבורה ביום י' בשבט התשמ"ו (20 בינואר 1986):

זה חמש שבתות מונע הציבור החרדי מעבר כלי רכב בשבת ברחוב השומר בבני-ברק. בקטע שבו הותרה התנועה בשבת בהחלטת בג"ץ, הדבר מלווה באלימות, בידי אבנים, במכות, בהפיכת מכלי אשפה ובהזזת מתסומי העירייה, בניגוד להחלטת בג"ץ.

הצבת מחסום בלתי חוקי ברחוב השומר כבר גרמה בעבר למותו של הרצל עטייה ז"ל ולפציעתם של אחרים.

שאלותי הן:

1. מה עושה שר התחבורה כדי לכבד החלטות בג"ץ?
2. מדוע איך המפקח על התעבורה מתערב במתרחש ברחוב השומר?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. המפקח על התעבורה קבע את מקומות הסגירה לתנועה בשבתות ברחוב השומר על-פי האמור בהחלטת הבג"ץ. חמורים מתאימים הוצבו בהתאם על-ידי עיריית בני-ברק.

2. הפיכת מכלי אשפה וידי אבנים, ושאר הפעולות האלימות אשר התרחשו ברחוב השומר בשבתות האחרונות, אינם בתחום טיפולו של משרד התחבורה. משטרת ישראל היא המפקדת על אכיפת החוק והסדר ועל שמירת שלום הציבור.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר התחבורה על תשובותיו על השאלות של חברי הכנסת.

ה. הצעה לסדר-היום

הכללת יישובי העימות חורפיש וריחנייה ברשימת היישובים המוצעים לאישור הממשלה על-ידי שר הכלכלה

אמל נסראדין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחרונה נפל בחלקי לעיין במסמך שהגיש כבוד שר הכלכלה למוכירות הממשלה, כרי הממשלה תקבע אזורים מיוחדים שיכללו הטבות ויסוגנו כאזורי פיתוח. אזורי עימות ואזורים מרוחקים ממרכז הארץ,

מתוצרת "ספיקסטל" ההולנדית (מודל 1500) הנוע במהירות 15 קמ"ש. משרד התחבורה נמנע עד כה ממתן אישור כאמור.

פרשת עין-השופט היא רק דוגמה אחת מני רבות בעניין זה.

לאור האמור לעיל, ברצוני לשאול:

1. כמה פניות היו למשרדך בבקשה לאשר ייבוא רכב חשמלי כאמור?
2. מה הם הקשיים הפורמליים והלא-פורמליים המעכבים מתן אישור ייבוא כאמור?
3. האם ומתי מתכוון השר להתיר ייבוא רכב חשמלי כאמור?
4. לנוכח העובדה שמדובר בקשישים, האם מוכן השר לפעול לזירוז ההכרעה בנדון?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. היתה בקשה אחת לאשר ייבוא רכב חשמלי.

2. המצב החוקי אינו מאפשר מתן אישור לייבוא רכב חשמלי להסעת נוסעים. החוק אוסר להשתמש ברכב המונע על-ידי חשמל. אין אפשרות כלשהי לסווג את המיניבוס להסעת נוסעים כמכונית ניידת, מאחר שהחוק אוסר זאת מפורשות. כמו כן, אין אפשרות לסווגו כאוטובוס. משום שהוא אינו עונה על הדרישות ועל תקנות החובה הטכניות והבטיחותיות לרכב.

יש קשיים נוספים, נוהליים בעיקרם, הקשורים לסוגיית המכס על רכב חשמלי, והם מצויים בטיפול משרד האוצר.

3. משרדי בודק עניין זה. אם ממציא הבדיקה יהיו חיוכיים, יהיה ניתן לשוב ולדון בבקשה לייבוא רכב חשמלי.
4. כן.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה, אדוני.

יאיר צבן (מפ"ם):

ראשית, אני מודה על התשובה המהירה יחסית. זה דבר די נדיר.

שנית, אני רוצה לשאול אותך: מדובר כאן בהסעת קשישים ונכים אשר רוצים לעבוד בשטח הסגור של קיבוץ, או בשטח של בתי-חולים. מדובר ברכב חשמלי המקובל היום בעולם למטרות כאלה. הוא אינו כרוך בסכנה בטיחותית, כי המהירות שלו מוגבלת, והוא אינו כרוך בסיכונים אקולוגיים. מדוע נדרש כל כך הרבה זמן כדי לאשר דבר שכבר נתנסו בו בארצות אחרות?

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אמל נסראדין: הכללת יישובי עימות חורפיש וריחנייה ברשימת יישובים המוצעים לאישור הממשלה על-ידי שר הכלכלה. בבקשה, אדוני.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אין לי במה לעזור לך. אתה היית חמיד לקקן ותישאר לקקן
כל חייד.

אמל נסראלדין (הליכוד):

איני רוצה לקבל ממך שום ציון. אתה אינך מוסמך לתת לי
ציון. אתה לקקן. אתה שקרן. ואתה לא מדבר כפי שצריך לדבר.
אל תתעסק אתי. אמרתי לך זאת אלף פעמים.

אני חוזר ואומר שהמצב הכלכלי בכפרים שלנו, אדוני
השר, הוא קשה, וכבר יש סימנים חמורים, לא טובים. צריך
לטפל. בבעיית האכטלה שם. יש לעשות דברים גם בעניין
החינוך. בקשר לתוכנית הרווחה שאינה פועלת בכפרים
הדרוזיים. אין כבר דרווי שזוכה לתוכנית רווחה במישור
החינוכי. אומר יותר מזה, אפילו מוסדות דתיים לא פועלים
בכפרים הדרוזיים. אומר לך יותר מזה, הבסיס התקציבי של
משרד הפנים למועצות המקומיות הוא נמוך ביותר. אין שום
השוואה ואין שום שוויון בין התקציבים של משרד הפנים
לישובים היהודיים ובין התקציבים שלו ליישובים הדרוזיים.

אני יכול לומר לכם, חברי הכנסת, שבדליית-אל-כרמל,
למשל, יש עובד אחד מטעם משרד העבודה והרווחה. שעה
שבבישוב יהודי כמו מעלות יש 22 עובדים. מספרנו הוא
10,000 עד 11,000 נפשות, ואנחנו מגדלים בנים לאותה מטרה
שגם במעלות מגדלים אותם. אין שום הבדל בינינו לביןם.
אנחנו אחים לצרות וגם לשמחות ולדברים הטובים.

אני אומר לך, אדוני השר, כי לא קיימים בכפר מועדונים
לקשישים, מועדונים לשיקום חברתי של הנוער לפני גיוסו
לצה"ל ולא כל מה שקשור בדברים האלה.

במסגרת הרכיבית אתם מציעים לתת הטבות מיוחדות
למועצות אזוריות כמו מעלה-יזסוף, מרום-הגליל ועוד כמה
מועצות, ואני מבין שזה מתבטא ב-3.2 מיליוני דולר. אני רוצה
להזכיר לאדוני השר מועצה אזורית אחת במרכז הגליל, מועצת
מרכז-הגליל הכוללת ארבעה כפרים: כסרא, ינח, כפר-סמיע
וג'ית. משרדי המועצה הזאת, אדוני השר, נמצאים בתוך מעלות.
המועצה הזאת אינה מוצאת את מקומה בין המועצות
האזוריות, ואני מתפלל על כך. האנשים שעשו את העבודה לא
קראו נכון את המפה.

אני רוצה להעלות עוד נקודה חשובה מאוד. הכפרים
ירכא, ג'וליס ואבו-סנאן נמצאים בדיוק בתוך אזור המוקף
בשלוש מועצות אזוריות. מצד שמאל — מעלה-יזסוף; בצד
המערבי — מטה-אשר, וגם מרום-הגליל. גם שלוש הכפרים
האלה לא נכללו ברשימה הזאת. אני חושב, אדוני השר, שצריך
לעדכן את הרשימה הזאת ולכלול בה גם את הכפרים שאח
שמותיהם הזכרתי, ולכלול אותם בקטגוריות הנמצאות במסמך
הזה.

אני אומר לך, אדוני השר, שהמצב קשה. ואני רוצה לפנות
באמצעותך אל הממשלה ולומר לה, שיש לה חוב לבני העדה
הדרוזית ולבני העדה הצירקסית. אנחנו אנשים שמילאו את
חובתם, והממשלה צריכה להתייחס אלינו בכבוד. אין אנו
אנשים זרים. אנחנו חלק בלתי נפרד מצה"ל. אנחנו חלק בלתי
נפרד מהמדינה. אנחנו מגשימים את המדיניות בדיוק כמו כל
יהודי במדינה. לכן מגיע לנו שוויון מלא. לכן צריך להיות
שוויון מלא בינינו לבין כל היישובים, העיירות והכפרים
היהודיים בארץ.

אני יודע שהיושב-ראש מבית כי ורוצה שאסיים — אני
כבר מסיים. שמעתי היום ראשי המועצות המקומיות

ועוד ועוד. למרבה הצער, במסמך הנוכחי נפלו כמה טעויות.
הצעתי באה לתקן עיוותים כדי למנוע מן האוכלוסייה סבל
ובעיות מיותרות.

כבוד השר מינה צוות, והצוות הגיש את ההצעה. אני מבין
שהצוות לא הביא בחשבון את העובדה, שבאזור הגליל קיימים
גם יישובים דרוזיים וצירקסיים, שתי עדות אלה שנפלו בחלקן,
מהתחלת דרכה של המדינה, להיות שותפות לגורלה של
המדינה הזאת. הן קיבלו על עצמן את חוק גיוס חובה — בני
העדה משותפים בצה"ל ואין כל הבדל בינם לבין בני העדה
היהודית בארץ.

איני רוצה שישתמע מדברי כאילו אניני בעד שוויון מלא
לכל אזרחי המדינה. אני נלחם בוועדת הפנים כדי שיהיה שוויון
גם למועצות המקומיות הערביות בכל הקשור לנושא הערבי.
אבל לפנינו יש דבר מיוחד במינו, של אוכלוסייה שלמה
שהזדהתה עם העם היהודי עוד בטרם הקים את מדינתו. שירתה
בצבא מראשית דרכה של המדינה ומשרתת בו שירות חובה
מלא. וכפי ששר הביטחון יודע בוודאי, חלקה של האוכלוסייה
הזאת בשכול אינו נופל מזה של העדה היהודית. אני יכול לומר
לחברי הבית, כי מבני העדה הדרוזית נפלו 180 חללים, בהם גם
בני אותם כפרים שאח שמותיהם אני עומד לציין, ושלצערי לא
נכללו בהצעה שהגיש כבוד השר.

אדוני השר, איני רוצה להתחרות בחברי ובידירי היישובים
היהודיים. אני בעד מתי הטבות להם, אני חלק מהם. אנחנו
שותפים לכל דבר. אבל לא יתכן שברשימת היישובים
המרוחקים, היישובים הנמצאים בתחום אזורי העימות, לא
ייכללו הכפרים ריתנייה וחורפיש. היתה החלטת קודמת, ועד
עכשיו הם מקבלים כמעט את כל ההטבות. לפי ההצעה
החדשה הם אינם נכללים ברשימה. אני מקווה שכבוד השר
יענה לי, כפי שענו ראש הממשלה ושר הביטחון כאשר פניתי
אליהם בעניין זה. הם אמרו שהכפרים האלה עדיין נכללים,
ואני שמח מאוד על התשובה הזאת.

להצעה שלי לכלול את הכפרים הדרוזיים והצירקסיים
במסמך המכובד הזה יש שני הסברים. כפי שכבר אמרתי.
הראשון, השירות בצבא. בני שתי העדות משותפים בצבא;
השני, המרחק ממרכז הארץ. אם אתה מדבר על יישובים
מרוחקים כמו כרמיאל, קריית-ארבע ונצרת-עלית, אני אומר
שבסביבה של כרמיאל יש שני יישובים חשובים מאוד. בית-ג'ין
ופקיעין. איני יודע מדוע לא כללו ברשימה גם את שני הכפרים
האלה, כאשר הבסיס להכללה הוא המרחק ממרכז הארץ מצד
אחד, ומהצד השני המצב הכלכלי. מצב הכלכלי של העדה
הצירקסית ושל העדה הדרוזית אינו טוב כל כך. יש לנו בעיות
אכטלה ועוד בעיות אחרות אין ספור. לכן אני חושב שבין
היישובים המרוחקים לא צריך להיעדר מקומם של שני הכפרים
בית-ג'ין ופקיעין.

הקבוצה השנייה או השלישית היא של יישובים שבהם יש
בעיות קשות. אדוני השר, האמן לי שהבעיות הקיימות
בדליית-אל-כרמל, בעוספיה ובמע'ר הן כאלה שאין הדעת
יכולה לסבול אותן. אני אומר לך זאת בצורה מפורשת. אין
בכפרים הדרוזיים מפעלי תעשייה, אין מפעלי חינוך, הנתמכים
על-ידי — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה חושב שהוא אינו יודע זאת? הוא יודע, והוא אינו
מתכוון לפתור את הבעיה.

אמל נסראלדין (הליכוד):

אני מבקש ממך, אל תעזור לי, אני יכול להסתדר עם השר.

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:

חבל שאינן מקפיד להשתתף בישיבות ועדת הכספים של הכנסת. בעניין זה אני רוצה להביע מחאה בשם חברי הבית.

בהזדמנות זו, שבה העלית את העניינים האחרים, ברצוני להבהיר את העקרונות העומדים ביסוד ההצעה שהגשתי לממשלה בעניין סיווגם מחדש של ערי ואזורי הפיתוח. הסיווג הקיים של ערי ואזורי הפיתוח נעוץ כבר לפני שנים מספר. במרוצת הזמן השתנה מצבן של חלק מהערים הללו, ולכן יש הכרח לקבוע דגם של הגדרה מחדש של עדיפויות לערי ולאזורי הפיתוח. על-פי המצב שלהן היום ועל-פי אמות מידה אובייקטיביות. הכדיקה נעשתה בתקופה האחרונה, שבה, כידוע, רבות מערי הפיתוח מצויות במצוקה כלכלית, ובאחדות מהן נסתמנו מוקדי אבטלה די רציניים, המחייבים דאגה מצד כלונן. אין בהן צמיחה כלכלית, ומאזן ההגירה הכולל שלהן, במובן הרחב והלאומי, הוא שלילי.

העקרונות הללו הם קודם כול מחויבות של המדינה ליישובים הנמצאים בקווי העימות באזורים מרוחקים, וחובה להתייחס לבעיות שלהם ולצורכיהם בצורה רצינית ואחראית מצד המדינה. שנית, סיווג היישובים איננו חייב להיות אחד בכל התחומים. יכול להיות יישוב מסוים שהמצב בו בתחום החינוך טוב יחסית, ובתחום השיכון — רע יחסית, או טוב יחסית בתחום התעשייה והתעסוקה, ורע יחסית בתחום השיכון, ולכן, יש לתת לו עדיפויות שונות בתחומים שונים כדי לקדם אותו, למצב מאוזן בכל התחומים. אחת לשלוש או לארבע שנים יש לבדוק את המצב מחדש, ואחת לשלוש או לארבע שנים יש לשנות את תנאי ההעדפה בתחומים השונים, כדי להביא כל יישוב למצב הטוב ביותר האפשרי.

יש דוגמאות רבות כאלה. אני יכול להביא את אשקלון בתור דוגמה. מצבה בתחום השיכון והחינוך טוב, ובתחום הפיתוח התעשייתי מצבה רע. אין שום סיבה שלא לתת לאשקלון מעמד של אזור פיתוח א' בתעשייה, מה גם שיש שם אזור תעשייה מפותח שהוא ריק כמעט לחלוטין. לעומת זאת,

יש לתת לה — — —

דן תיכון (הליכוד):

מי ילך — — —

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:

בכל עניין אפשר להתחכם. אולי תקשיבו לדברים. אחרי הכול, צריך גם לטעון טיעון רציני, לא רק טיעון מתגרה.

לעומת זאת, יש לתת לאשקלון, למשל, עדיפות נמוכה יותר בתחומי השיכון והחינוך. אפשר לתת לנתיבות מעמד של אזור פיתוח א' בכל התחומים, וכיוצא באלה, וכך יש לנהוג גם ביישובי הדרום והצירקים וביישובים הלא-יהודיים האחרים — הכול על-פי הקריטריונים הללו, ועל-פי המרחק של היישובים האלה ממרכז הארץ ומידת השירות שהם עושים למגמה הכללית של חיזוק אזורי העימות ושל פיזור האוכלוסייה.

אני מתכוון להטיל על קבוצת אנשים ממשרדי, מלשכת היועץ במשרד ראש הממשלה ומנציגי המגזר הלא-יהודי — ואני אתיעץ עם חברי הכנסת ועם אנשי ציבור מהמגזר הזה — לבחון את האפשרויות של הרחבת הסיווג לערי ולאזורי הפיתוח גם על יישובים לא-יהודיים, מעבר למה שאמרתי ומעבר לחחומי השיפוט של המועצות האזוריות, במובן המרחבי והגיאוגרפי.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
האם כבוד השר מוכן להגיד שלא-יהודים הם ערבים?

היהודיות מתרעמים על כך שקיצצו בתקציבם יותר מדי. אני רוצה לומר לכם ככנות, חברי הכנסת, שאצלנו עדיין לא התחילו לעשות כדי שיהיה ממה לקצץ. אני מבקש שנחיל במפעלי פיתוח, עבורה ורווחה וחינוך, כפי שצריך, כדי שיוס יבוא וגם אנחנו נשאל מדוע קיצצתם לנו. בינתיים, אנחנו מבקשים להצטרף לרשימה, כדי שנגרל בנים בחברה תקינה במדינת ישראל.

בהערה אחרונה אני רוצה לומר לך, כי יש בצפון עוד שני יישובים שאני מבקש ממך לקחתם לחשומת לבך — פיסטה וגושי-חלב, ועוד כפר כדאי. בהיותי יושב-ראש ארגון "יד-לבנים" אני מטפל בכל המשפחות, גם במשפחות הכדוראיות, וגם אצלם נפל בנים, 21 איש במספר. אני חושב שמן הראוי שאדוני השר יביא בחשבון גם את שלושת הכפרים האלה.

היור' ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת אמל ונראלדין. אני מזמין את שר הכלכלה והתכנון להשיב, בבקשה, ארוני השר.

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:

ארוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה לחבר הכנסת אמל ונראלדין על שאפשר לי להבהיר כמה דברים בנושאים שהוא העלה כאן. אני רוצה לומר מראש, שאינני מתכוון לדבר בנושאי משרד הפנים, או בנושאים אחרים, שאין לי הסמכות או היכולת להתחייב בהם. אני גם חושב שאינני צריך להדגיש את זכויותיהם של הדרוזים ושל הצירקים במדינת ישראל, ואולי גם אני צריך להדגיש את הזכות לשוויון במעמד של כל אזרחי המדינה, את זכותם ליהנות מהטבות ומעדיפויות, ואת החובות והאיסורים המוטלים עליהם. אין כל ספק שהדרוזים והצירקים ממלאים תפקיד אזרחי ולאומי חשוב בכל תחומי החיים שלנו, ובכלל זה בתחום ההגנה על המדינה, וודאי שכשל כן הם ראויים להקרה כמו כל אזרח אחר — בן כל עדה ודת — הממלא תפקיד זה.

היישובים חורפיש וריחנייה, שעליהם בעיקר דיבר חבר הכנסת ונראלדין, נכללים ברשימת יישובי גבול הצפון, אשר הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת, החליטה לסייע לתושביהם על-ידי הקלה בשיעורי מס הכנסה. רשימת יישובים אלה מצויה בתקנות מס הכנסה (הנחות ממס ביישובי גבול הצפון), התשס"ה — 1985. התקנות מתייחסות ליישובי גבול הצפון בלבד, ובכללם, כאמור, היישובים שהוזכרו על-ידי מגיש ההצעה.

היישובים ריחנייה וחורפיש מצויים כיום באזור המסוגל לצורך חוק עידוד השקעות הון כאזור פיתוח א'. ברצוני להודיע הודעה בורה וחד-משמעית — וזו איננה נחונה בורכות עם חבר הכנסת ונראלדין, ואני מקווה שגם לא עם שום חבר כנסת אחר — כי עמדותי היא, שיישובים אלה צריכים להישאר בקטגוריה מועדפת זו, ואין כל כוונה, ולמיטב ידיעתי, גם לא לחבר ממשלה אחר, להציע שינוי בעניין זה.

דן תיכון (הליכוד):

מדוע שלא יקבלו את הזיכוי המיוחד של 10%? הרי הם נמצאים בתוך השטח, הדבר ממש צורם.

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:

נדמה לי שאתה חבר ועדת הכספים של הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

לצערי, לא נכחתי בישיבה הזאת.

אמל נסראלדין (הליכוד):
כן, לוועדת הכספים.

היו"ר א' נחמיאס:
אם אין ערעור, אזי לוועדת הכספים.

אוריאל לין (הליכוד):
אני מערער. אני מבקש שהנושא יעבור לוועדת הכלכלה, המקום המתאים הוא ועדת הכלכלה.

שך הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:
החוק הוא בסמכות ועדת הכספים.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, כרגע שחבר כנסת אינו מסכים לוועדה המוצעת, הנושא עובר לוועדת הכנסת, והיא תקבע באיזו ועדה תירון ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת נסראלדין. לפנינו הצעה אחת, להעביר את הנושא לוועדה. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע
ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:
ההצעה תועבר, לוועדת הכנסת והיא תקבע את הוועדה שתדון בה.

1. הצעה לסדר-היום עידוד שירות קבע של קצינים זוטרים בצה"ל

על-פי הטבע הטובים פחות, אם דור החותמים הולך ופוחת, יתרבו בלית ברירה המינויים הפחות-מוצלחים או הלא-מוצלחים.

צה"ל אינו יכול להרשות לעצמו קצונה בינונית, ועם ישראל אינו יכול להרשות לעצמו צה"ל בינוני. זה נכון תמיד, אבל זה נכון שבעתים דווקא עכשיו, כי עכשיו מקצצים קיצוץ עמוק ומכאוב בתקציב הביטחון, לא רק בשומן אלא גם בשרירים. וגם מי שתמך בקיצוץ הזה כמוני חייב להיות מודאג.

למען האמת, הייתי ישן בשקט לו ידעתי שהאנשים הטובים נשארים בצה"ל והם שמטפלים בו בתקופה הזאת של גמילה ממשאבים. איני שקט כאשר אני יודע שלירידה בכמות מתלווה גם ירידה באיכות. את נזקי הכמות יהיה אפשר לתקן בעבור זמן, לכשירחיב. את נזקי האיכות לא יהיה אפשר לתקן אם מחוזרים שלמים ידלדלו את הגורם האנושי בצבא. משמעותה של צחיחות עכשיו בדרגים הזוטרים היא פשוטה מאוד: צמרת צה"לית כמושה בעוד עשר או חמש-עשרה שנים.

הביטחון הלאומי מותנה עכשיו בביטחון של הצבא עצמו, וזה מותנה בביטחון העצמי של הקצינים. צה"ל בינוני יהיה במקרה הטוב מקצועני, אנטי-פוליטי, חסר יוזמה, מקוריות ועצמאות של מחשבה. במקרה הגרוע הוא יהיה צבא עצבני, אשר נוטה להגיב מהמתן על כל גירוי מזדמן.

הדימוי העצמי של הצבא ספג בשנים האחרונות כמה מהלומות עזות. היציאה מלבנון הנמיכה מאוד את הדימוי הזה. צה"ל נסוג גם בדעת הקהל — לא עוד מקום ראשון בסולם

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:
ערבים, דרוזים, צירקסים, וכיוצא באלה. אני יכול לפרט ואני יכול גם שלא לפרט. אם שמת לב, איני משתמש בביטוי אחד, שאני לא אוהב אותו ומעולם לא השתמשתי בו — בני המיעוטים. בביטוי הזה איני משתמש. אני מעדיף לומר ערבים, דרוזים, צירקסים, יהודים, אבל אינני אומר בני מיעוטים, משום שאני חושב שכלל אחד יש הזכות להיקרא בשם הלאומי שלו ולהיות מוגדר על-פי דתו.

אמל נסראלדין (הליכוד):
אתה צודק.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אבל, אדוני השר, לא-יהודי סתם?

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:
משום שקיצרתי את ההגדרה הכללית, אבל אם אתה רוצה, אני מוכן לפרט כל פעם את כל השמות.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
מספיק אם פעם אחת תפרט.

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:
פירטתי פעמיים, לטובתך הפרטית והאישית.

בשלב זה אני מציע להעביר את ההצעה לסדר-היום — אני מקווה, שעל דעת המציע ועל דעת כל חברי הכנסת — לוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לשר הכלכלה והתכנון, חבר הכנסת אמל נסראלדין. האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: עידוד שירות קבע של קצינים זוטרים בצה"ל — של חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי הכנסת, עוף השמים הולין את הקול והודיע לי שיש בדעתו של השר להסכים לדיון בהצעתו במליאה. לכן, משום שמזמן לא עוד דיון רחב בנושא שלפנינו, אסתפק הפעם רק בהצגת הנושא, ואת השאר נדחה ליום הדיון.

הבעיה העיקרית של צה"ל היום אינה בהתנדבות ליחידות הקרביות. כל הגורמים המוסמכים חוזרים וטוענים בתוקף, כי אין מחסור במתנדבים. הבעיה העיקרית היא בנכונות הבלתי-מספקת ללכת לקצונה, והבעיה הזאת מחמירה עוד יותר כאשר הקצינים הצעירים מתבקשים לחתום קבע מעבר לתקופת המ"פיות שלהם ולקראת התקופה, שנגדיר אותה כתקופת הסגמ-דיות והמג-דיות.

בלי להיכנס לפרטים, מטעמים מובנים, אני חושב שאני יכול לקבוע, כי צה"ל סובל היום ממחסור חמור של אנשים נכונים במקומות הנכונים, בעיקר בדרגות של סרן ורב-סרן. זה מחסור מסוכן, והמשמלה והכנסת חייבות לעשות כל שלא ידן כדי למלא אותו בהקדם.

בלי להיתפס להכללות, אפשר בכל זאת לומר, כי כאשר הטובים שבקצינים הצעירים אינם נשארים בשירות, נשארים

יהיו רבים מבין חברי הבית ושרי הממשלה שיגלו אותה רגישות וייתנו לה ביטוי, כדי להחזיר לקצין הצעיר, העומד על פשרת דרכים ושוקל האם להמשיך או לא להמשיך בשיירות הצבא, את התחושה שאכן הוא ממלא שליחות לאומית שזוכה להוקרה ולהערכה. פיצוי אחר אין לו.

אין ברצוני להכביר מלים על חשיבות עוצמתו של צבא-הגנה לישראל. צבא-הגנה לישראל כשמו כן הוא — צבא הגנה לישראל. הוא מבטיח את קיומה ואת ביטחונה של מדינת ישראל והוא משמש גורם המגנה את ההסכמים שהושגו ונותן סיכוי להסכמים שיושגו. זה בדרך ההמחשה של עוצמתו ככוח מרתיע, כגורם משכנע את שליטי מדינות ערב שטרם הגיעו אתנו לשלום, שברוך המלחמה לא יעלו דבר ומוטב לפיכך שימירו את חיפוש השימוש בכוח במשא-ומתן מדיני.

עוצמתו של צה"ל תלויה בראש ובראשונה באיכות המרכיב האנושי. מעולם לא התיימרנו להתמודד מספרית, לא בכלי הנשק העומדים לרשותנו, לא במספר העוצבות, לא במספר החיילים, עם אלה העומדים לרשות המדינות הנמצאות במצב מלחמה אתנו ומרגישות את הימצאותן במצב זה. יתרונו באמונה העמוקה של הציבור בישראל בצדקת דרכנו. העם הוא צבא והצבא הוא העם. יתרונו הטכנולוגי, ההשכלתי והמוסרי, הוא שהביא לנו את הניצחון במלחמות העבר ובו הערובה לניצחון בעתיד, והיה כי תיכפה עלינו מלחמה. ביכולתנו גם להרחיע ממלחמה, כי המלחמה הטובה ביותר, אם יש כזאת, היא זו שתמנע, זו שלא תתרחש.

השלד האנושי של צבא-הגנה לישראל הוא צבא הקבע. קציניו וסמליו. איכותו ורמתו הם המפתח לאיכותו ולרמתו של הצבא כולו. ואכן, לא אכחד, אם כי גם בעבר היו בעיות בגיוס הטובים לצבא הקבע, הרי היום אנו עומדים בפני כמה נסיבות המכבידות יותר מבעבר.

מה הן הנסיבות הללו? המבחן העיקרי להחלטת הטובים להישאר בצבא הקבע היה תמיד ההכרה שאכן הם ממלאים שליחות, לפני כל דבר אחר. איש שתחושת השליחות איננה המניע העיקרי להישארותו בצבא הקבע, לא יכול להיות בין הטובים הנדרשים לצבא הקבע. אולם, כאשר האווירה הציבורית היא אחת בבחינת "עליהם" על תפקיד הביטחון, על העדיפות לנושא הביטחון במכלול הבעיות הלאומיות, כאשר יש ייכוחים קולניים על הצורך לקצץ פה 100 מיליון דולר ושם 50 מיליון דולר, כל זה הופך בתודעת הקצונה הצעירה שלנו להכרה, כי נבחרו הציבור, בין כנסת ובין בממשלה, אינם מייחסים לשירות בצבא הקבע אותה תחושת שליחות שכלעדיה לא ילכו הטובים, הטובים ביותר, לשרת בצבא הקבע.

כפי שציין חבר הכנסת שריד, אין בעיה של התנדבות ליחידות הלוחמות, הנבחרות ביותר. מספר המתנדבים גדול ממספר המקומות שניתן אכן לשכנע בהם. אבל אוסיף ואומר: אין היום בעיה מהותית בהתנדבות של מיטב הנוער ללכת לקורס קצינים ביחידות הלוחמות וביחידות האחרות. לפיכך, אין בעיה של איכות הקצונה עד לדרגת מ"פ ועד בכלל. לדרגה זו מגיע, בדרך כלל, קצין שהתנדב ללכת לקורס קצינים ובעקבות הליכתו זו וסיימו בהצלחה את הקורס הוא מוסיף שנת שירות קבע אחת.

נקודת המשבר היא במעבר מתפקיד מ"פ לתפקיד סג"ד ומקביל לו במסגרת צבא הקבע, ובנוסף על זה, במסגרת הקצונה והנגדים בעלי השכלה טכנולוגית, בעיקר במקצועות הטכנולוגיים המתקדמים ביותר. כאן התחרות היא בעיקר עם

הבנים-ייתורים. הירידה ביוקרה היא אחת הסיבות שמבירחה את הקצין הצעיר מהשירות, ובירחתו מהשירות מורידה את היוקרה עוד יותר. הקצונה בקבע יצאה כאילו מן האופנה.

דימוי עצמי נמוך הוא מסוכן, כי הוא קורא לשיקומו הדחוף באמצעים קונבנציונליים. אני אומר "אמצעים קונבנציונליים" במידה כלשהי של אירוניה. קצינים בינוניים צריכים תמיד להוכיח את עצמם. צבא בעל דימוי ירוד וקוק תמיד לסיבוב המוצלח הבא, כדי להרים את, קרן הדרגות ולהחזיר עטרה ליושנה, ובמקרה הזה אפשר לומר להחזיר עיטורים ליושנם. רק קצינים מובחרים המשרתים בצה"ל ומשרים על צה"ל מביטחונם ומהכרת ערך עצמם מסוגלים להבטיח מדיניות אחראית ולאזן במידת-מה, לפעמים במידה רבה אפילו, דרג מדיני שגם הוא לוקה בבינוניות.

צבא בינוני, קצוץ-תקציב ופגוע-דימוי, מועד יותר למלחמה. מכל מקום, הוא לא מועמד לשלום. כל שלום יהיה כרוך בסיכונים גבוהים לישראל, ובכך צריך להודות. מנהיגות מדינית תהיה מוכנה ליטול על עצמה את הסיכונים האלה רק אם תקבל גיבוי מלא מהמנהיגות הצבאית. היא לא תקבל אותו מקצונה הסטנית, המפחדת מן הצל של עצמה. כאן, באזור הזה, על-פי הניסיון האומלל המצטבר שלנו, יותר פחד לצאת למלחמה מאשר לצאת לשלום. לכן רק מנהיגות צבאית אמיצה, היונקת את ביטחונה מכל רובדי הצבא, תהיה מוכנה לתת יד למנהיגות המדינית כדי להיכנס יחד אתה לזירת השלום.

עם ישראל, רבותי, יכול לסמוך רק על הלוחם, שאגדיר אותו כלוחם של "יש ביררה". יש לו אפשרויות בלתי מוגבלות בחוק, ובכל זאת, על-פי בחירה חופשית, הוא נשאר בפנים. רק עליו אפשר לסמוך, כי כאשר ישמע את הקריאה "אחרי", שכבר נשאו אותה, למרבה האסון, לשווא, הוא לא ילך בעיניים עצומות. הוא ירצה לדעת לאן הולכים ולמה. יש לו ראש גדול על הכתפיים ולא רק דרגות, ויש לו גם מצפון. והוא לא חייב את קידומו לאיש, ולכן הוא יכול להיות חייב אך ורק למצפונו. עצם נוכחותו בצבא תרתי, מדינאים ומפקדים יחששו שאין עם מי ללכת למלחמה של "יש ביררה". אבל עצם נוכחותו בצבא גם תעודר. מדינאים ומפקדים ירגישו שיש עם מי ללכת לשלום, לשלום של "אין ביררה".

אני רוצה להאמין, כי בתום הדיון שיתקיים מן הסתם במליאה בעוד זמן קצר תדע הכנסת לפנות ולבקש מהקצינים הצעירים האלה שיחתמו קבע. אני רוצה גם להאמין, כי ההצדעה הזאת של הכנסת לקצין הצעיר והטוב תיענה מצדו בהיענות לצורך לאומי, דחוף וחיוני מאין כמוהו. מעבר לחילוקי הדעות הנוקבים בינינו אולי כדאי שנחדש את הקריאה המקורית והנכונה, ואולי לא רק נחדש אותה אלא גם נרחיב את הקריאה הזאת ונאמר: הטובים — לצה"ל.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת יוסי שריד. אני מומין את שר הביטחון לדברי חשובה.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפתח דברי אני רוצה להביע תודה לחבר הכנסת יוסי שריד על יוזמתו בהעלאת הנושא הזה, שהוא כה חיוני לאיכותו ולרמתו של צבא-הגנה לישראל. לדיון בכנסת.

אוסיף, שב-30 בינואר פרסם חבר הכנסת שריד מאמר תחת הכותרת: "עצומה אישית למ"פ שריון", וההדים לכתבה זו שהגיעו אלי מתוך הצבא היו מאוד מאוד חיוביים. מי יתן

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהבעיה שהעלה כאן חבר הכנסת יוסי שריד על סדר-היום היא בעיה חשובה, דוחקת ורחופה, וטוב עשתה ועדת הכנסת שהחליטה להביא את הנושא הזה לדיון כאן היום.

שר הביטחון השתמש במושג "משבר", אנחנו נתונים כמשבר בתחום הזה ונצא מהמשבר הזה לא עליידי דיון במליאה. אינני אומר שדיון במליאה הוא מיותר, אבל מהמשבר נצא עליידי דיון עמוק ויסודי בוועדה. אם נדון כאן — — — שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אורה נמיר (המערך):

— — — את כל הכנסת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חברת הכנסת אורה נמיר, דעתי שונה משלך. תשמעי אותה ואחר כך תצביעי.

אורה נמיר (המערך):

— — — רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אם אנחנו נתונים היום כמשבר בתחום הזה, כפי שאמר שר הביטחון, זה קשור במורל ולא רק בשכר. זה קשור במורל.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

על זה הוא מדבר.

שר הביטחון י' רבין:

על מה דיברתי?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני שר הביטחון יודע וחברי הכנסת יודעים שסעיף המורל מהווה מרכיב חשוב מאוד בכל הערכת מצב: בכל הערכת מצב. האם יוכל שר הביטחון לעלות על הבמה בעת הדיון במליאת הכנסת ולמסור את כל הנתונים הידועים לו ואנחנו צריכים ורוצים לדעת אותם? אם הוא ימסור אותם, אני חושב שהדברים האלה יהיו בבחינת — — — שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה מדבר כאילו יש צורך בוועדת חקירה.

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת שולמית אלוני, לא קיבלת רשות דיבור.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אל תפרשי את דברי, לא דיברתי על ועדת חקירה. את רוצה לעלות כאן על הבמה ולומר מי אשם בכך ולהכניס לכאן דיון פוליטי, ומישהו ידבר על מלחמת לבנון ועל תנועות מסוימות שגרמו למצב הזה וניכנס לדיון פוליטי, ואני יודע מה יהיה כאן. כדי לפתור את הבעיה אנחנו צריכים לשבת בוועדה. אנחנו צריכים לשמוע בוועדת החוץ והביטחון את כל הנתונים לגבי מה שגרם לכך. אין זה רק סעיף השכר.

אני הייתי כצבא הקבע בתקופה שבה קיבלנו שכר נמוך מאוד ובמשק קיבלו שכר גבוה. היתה התנדבות והיו אנשים מעבר למסכה בכל הרמות ו בכל הדרגות. אם נדון בנושא בוועדה, נשאל את השאלה: כשאין איגוד מקצועי, מדוע איננו גורמים לכך שהשכר בתוך הצבא ישתנה? זה תלוי בנו, זה תלוי כצבא וכשר הביטחון. יש נושאים רבים.

האתגר של התעשיות הטכנולוגיות המתקדמות הקיימות בישראל, שרובן משרות את הביטחון. לכן יש לקצין תחושה: מהו השוני אם אני משרת כצבא או עובד באחת התעשיות המפתחות או מייצרות כלי נשק וציוד צבאי מן המתקדמים ביותר?

הבעיה השנייה היא תנאי השירות. אני חוזר ומדגיש: הבסיס למיון הנכון ולבחירה הנכונה של אנשי צבא הקבע הוא תחושת השליחות, אבל כשם שאישי צבא הקבע נתבע להתמסר ולנהוג באורח חיים של עומס עבודה, ובעצם של שלילת סמכויות וחזירות הקיימות לכל עובד במערכות הציבוריות, וודאי במערכות שאינן ציבוריות, שכן הוא נקרא בכל עת ויכול להיות מוצא בכל מקום, ללא שעות עבודה קבועות, ללא ימי חג ושבת, תוך ניתוק מן המשפחה — לרבים רבים, בעיקר כיחידות הלוחמות, מחובתנו לתת פיצוי כלכלי הולם, מעולם לא התיימר צה"ל להתחרות בשכר הניתן בסקטור הפרטי או בסקטור התעשייתי המתקדם, אבל הוא חייב להיות מוביל בשירות הציבורי, כפי שנקבע בשעתו עליידי ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון של ממשלת ישראל, דוד בן-גוריון, ונשמר מאז עד השנה האחרונה, שבה נשחק שכר אנשי צבא הקבע בצורה משמעותית.

והסיבה השלישית: בגלל הקיצוץ, התקציבי העמוק נתבעים המפקדים לבצע אותן משימות באמצעים פחותים מכפי שהורגלו בשנים האחרונות, אם כאשר לשעות מנוע ותחמושת ואם כאשר לאמצעים מינהליים העומדים לרשותם לביצוע המשימות שהיקפן לא השתנה כהוא זה. הדבר מטיל עומס ואחריות רבים וכבדים על הקצינים.

אני רוצה לומר, שאני מכיר את צה"ל 20 שנות שירות בו. אני מכיר את צה"ל כשר הביטחון. בשנה וארבעת החודשים האחרונים לא ראיתי הרבה ציבורים במדינה הזאת הנושאים בתחושת אחריות, במסירות, ללא חשבון של ימי עבודה ושעות עבודה, את הנושא שעליו הם מופקדים, כפי שעושים זאת אנשי צבא הקבע, הנגדים והקצינים בו. הלוואי שגושה זו היתה נחלת ציבורים רבים במדינה. פני המדינה היו שונים, מעל דוכן זה אני רוצה להביע הערכה והוקרה לאנשי צבא הקבע, העומדים על משמר הגבולות והביטחון, ההכשרה והאימון של יחידות הצבא וקיום מערכות התחזוקה שלו.

אני מקבל את הצעת חבר הכנסת יוסי שריד לקיים דיון במליאה בנושא זה, בתקווה שהדיון שיתקיים בכנסת יהיה בבחינת ביטוי הערכה והוקרה של כל מרכיבי הבית לאנשי צבא הקבע, לעידוד אלה הפוסחים עדיין על שתי הסעיפים, האם להמשיך בשירות או האם לפרוש, ולקרוז להם, לטובים שבהם, להמשיך ולשרת את העם כאנשי צבא הקבע לטובתה של מדינת ישראל ולמען ביטחונה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר הביטחון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת ויינשטיין, מה רצונך?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לי הצעה אחרת.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה, אדוני.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שריד, על-פי החקון, יש לך בקשה אחת בלבד, והיא לקיים דיון במליאה. קם שר הביטחון והסכים אתך. פירושו של דבר שרצונך התמלא. עכשיו בא חבר כנסת אחר ואינו מסכים לדעת שניכם. זאת דעה אחרת.

אם כן, חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת לקיים דיון במליאה והשנייה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. מי בעד קיום דיון במליאה? מי בעד העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

ה צ כ ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדת החוץ והביטחון — מיעוט

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

ז. הצעה לסדר-היום

מעשים שמבצעים מתנחלים והשלטונות נגד תושבים ערבים בעיר חברון

מאז אוגוסט 1985, בחקופתו של שר הביטחון מר רבין, בוצעו יותר מ-130 מעצרים אדמיניסטרטיביים, נהרסו יותר מ-30 מבנים, גורשו 40 תושבים לירדן, כגון גירוש סגן ראש עיריית אל-בירה הנכחד, ד"ר שועיבי, ושלושת חבריו בשבוע שעבר. כל זה — בניגוד לחוקים ולאמנות הבין-לאומיות. זהו כחם שחור על מצחה של הממשלה. כל הדיבור על גירוש מחבלים כביכול הוא תרמית. היחס הקשוח כלפי האסירים הפלשתינים בבתי-הסוהר ברחבי הארץ אף הוחמר.

חלק בלתי נפרד ממסע הדיכוי והנישול והעקירה מהמולדת נגד העם הערבי הפלשתיני הוא ההתקפה על אל-מסג'ד אל-אקצה בירושלים, המקום המקודש למוסלמים בכל העולם ולעם הערבי הפלשתיני כחלק ממורשתו הלאומית וההיסטורית. ההתקפה התריפה בזמן האחרון עם הביקורים הפרובוקטיביים של חברי כנסת מסוימים והגיעה עד הכרזתו של הרב הראשי אליהו על-אודות התוכנית לבניית בית-כנסת ברחבת אל-מסג'ד אל-אקצה.

פעילות מסוכנת זו, המעוררת דאגה רבה ומחאות וזעם חריפות בארץ ובעולם, מתנהלת תוך עידוד וגיוכי של חוגי השלטון בישראל, כשהמטרה היא מחיקת האחרים הערבים והמוסלמיים בארץ. זו פעילות הנמשכת זה שנים רבות, וכוללת את הרחבת ההתנחלות והשלמת מלאכת הסיפוח של ירושלים הערבית ויתר השטחים הכבושים. התוצאה היא העמקת האיבה והתחוס בין שני העמים והערמת מכשולים נוספים בדרך אל השלום והחופת הסכסוך והמשבר עד להתפוצצות מלחמה חדשה בין ישראל למדינות הערביות על כל אסונותיה.

במסגרת התמונה המדאגה והעגומה הזאת בולטים האירועים בעיר חברון, שהופכים את חיי תושביה הערבים לגיהנום. המסע הגזעני הטוריסטי נגד תושבי העיר כחסות שלטונות הכיבוש וכגיבויים החל בפגיעה הראשונה במעמדו של אל-חרם אל-אברהמי — מערת המכפלה — כמקום המקודש למוסלמים מדורי דורות, והגיע עד לאקט האחרון של הניסיון להתנחל בבניין הירדני בשם אדריבה, או כית-הדסה, ולגרש מסביבתו ירידים ובעלי חנויות ולמנוע הימצאותם של תושבים ערבים כדי להקים התנחלות יהודית בלב חברון.

איני מתנגד לדיון כאן. הכנסת סוברנית. היא רוצה, היא יכולה לדעת. אני חושב שלא נקבל את העובדות, הדיון לא יהיה רציני, הדיון לא יפתור את הבעיה. לכן הצעתי היא להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות.

קריאה:

— — —

היו"ר א' נחמיאס:

לא, רצונו של חבר הכנסת שריד היה לקיים דיון במליאה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה צריך לשאול אותי עכשיו אם אני מסכים להצעתו של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין להעביר את הנושא לוועדה.

שר הביטחון י' רבין:

גם לדעת.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: מעשים שמבצעים מתנחלים והשלטונות נגד תושבים ערבים בעיר חברון — מאת חבר הכנסת תופיק טובי. בבקשה, אדוני.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שרי ממשלת ישראל, במיוחד ראש הממשלה, מדברים גבוהה גבוהה על תהליך השלום באזור בניצוח ארצות-הברית. הם יוצאים מעורם כדי לעשות את הרושם, שהנה ישראל עושה הכול ונוקטת יוזמות כדי להגיע לשלום. אך העדר הרצינות שבדיבורים אלה נחשף, שכן בו בזמן מחריפים שלטונות הכיבוש את מדיניות הדיכוי ושלילת זכויות האדם בשטחים הכבושים, כשהמטרה המנחה היא רמיסת זכותו של העם הערבי הפלשתיני להגדרה עצמית, הפקעת אדמותיו, עקיפתו מהמולדת, גירושו והנצחת משטר הכיבוש והסיפוח.

כצל שלטונו של שר הביטחון מר רבין ממפלגת-העבודה ובכסות סמסת שיפור איכות החיים כביכול, מגבירים שלטונות הכיבוש את פעולות הדיכוי בשטחים הכבושים בתקופה האחרונה. הם מוצאים עידוד בצעדים מסוימים של המלך חוסיין ושל הנהגת אש"ף, שהם מפרשים אותם כוויתור על המדינה הפלשתינית העצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה.

שלטונות הכיבוש מגבירים את פעולות הדיכוי בשטחים הכבושים. אנו עדים לשני תהליכים בשטחים. מצד אחד מחריפים שלטונות הכיבוש עוד יותר את מדיניות היד הקשה, המאסרים האדמיניסטרטיביים מתרחבים וגם הגירוש, ההפקעות והענישה הקולקטיבית ופיצוץ בתים, ובאחרונה אף התגברת הפגיעה במקומות המקודשים לאוכלוסייה המוסלמית; עם כל זאת מגדילים את המאמצים למצוא ולטפח גורמים פלשתיניים בשטחים הכבושים המוכנים לשיתוף פעולה עם שלטונות הכיבוש, מהדורה משופרת יותר ל"אגודות הכפרים", כדי להכתיר אותם כתחליף לאש"ף, כנציגות פלשתינית לגיטימית במשא-וזמתן במה שקרוי תהליך השלום.

על התושבים הערבים בעיר חברון עוכרת תקופה קשה ביותר, והם לא ידעו דוגמה. אין להשלים עם הנימוקים השונים להצדקת המסע הטוריסטי הזה של המתנחלים ושל שלטונות הצבא נגד תושבי חברון או להסכרתו.

המצב הוא השתקפות המדיניות המסוכנת של חתימה בלתי פוסקת לשינוי פני העיר חברון, לשינוי פני הגדה המערבית ורצועת-עזה, להגברת ההתנחלות ולהרחבתה, לריססת זכותו של העם הערבי הפלשתיני, להנצחת הכיבוש ולכפיית הסיפוח.

זכור האירוע של ביקור שר הביטחון הנוכחי, בהיותו ראש ממשלה, בגוש-עציון שבאזור חברון. הוא נשאל אז איך הוא רואה את עתיד גוש-עציון, יצחק רבין ענה אז, שבמסגרת של הסדר שלום לא יפריע לו לבקר שנית במקום עם דרכון ישראלי, עם אשרת חיי. כיום, שר הביטחון יצחק רבין מתרחק מאוד מעמדתו זו, הוא אחראי לניהול מדיניות בשטחים הכבושים, אשר שמה ללעג את כל דיבורי הממשלה, אשר הוא חבר בה, על מאמצים להסדר שלום.

לכן אני מציע לנסות לא להתעלם ממה שמתרחש כיום בחברון. אלה הם מכשולים לא רק בדרכי השלום אלא בדרכים לעתידה של ישראל באזור. לכן אני מציע לקיים דיון במה שמתרחש כיום בחברון כדי להפסיק את מסע הדיכוי נגד תושבי העיר, נגד העם הערבי הפלשתיני, ולהחזיר לאנשים האלה את זכות החיים בכבוד וב עצמאות במולדתם.

היו"ר א' נחמיאס:

חודה לחבר הכנסת תופיק טובי, רשות לדברי חשובה, לאדוני שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני הישכר-ראש, חברי הכנסת, בדבריו אמר חבר הכנסת תופיק טובי, שהטור הוא תרמית.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא אמרתי שהטור הוא תרמית.

שר הביטחון י' רבין:

לפי מיטב זיכרוני.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
טענתכם שאתם מגורשים מחבלים היא תרמית.

שר הביטחון י' רבין:

אני רוצה להבהיר באופן חד-משמעי מעל דוכן זה, שמדיניות הממשלה מכוונת לתת את מלוא הסיוע למרבית התושבים הערבים כיהודה, בשומרון וברצועת-עזה, הרוצים לחיות בשלום ולקדם את רמת חייהם, ובאותה עת, ואיני רואה בכך ניגוד כלשהו למטרה זו, ללחום מלחמת חורמה בטור, במסיתים לו, במארגנים אותו, במבצעים ובמסייעים למבצעים.

אלמלא בצוע טרור מתוך השטחים, בתוך השטחים ומתוך השטחים לתוך שטח ישראל, לא היה צורך לנקוט שום צעד המתחייב מעורבות קיומית של הטור. לכן, אם כל חשאת היא פעילות הטור, נילחם נגד הטור בכל כוחנו ובמסגרת החוק. נעשה את המאמץ המרבי לצמצם פגיעה שיש לה אופי קולקטיבי, דווקא גירוש מסיתים ומעצרי פעילים מכוונים למנוע הטלת עונש קיצוני ולפגוע ולהעניש רק את אלה המעורבים ישירות בטור עצמו.

מי ייתן והטור ייפסק. אבל חוששני שזו אשליה להניח שהוא ייפסק מרצונם של ארגוני הטור. ארגוני הטור קיימים,

בשם הדיקטיו המזויף בחברון, מנהלים זה שנים המתנחלים הקנאים, אנשי "גוש אמנונים" ואנשי "כך" מקריית-ארבע, בהנהגת הרב לוינגר ובגיבוי השלטונות וסיועם, מסע טרור, דיכוי, הפחדה, רדיפות ונישול נגד תושבי חברון, כדי להמאים עליהם את החיים ולהביא לגירושם ולשינוי אופיה של העיר ולממש את תוכנית הנצחת הסיפוח.

מסע גזעני זה בוצע צעד אחר צעד תוך הפרה גסה של חוקים ולפעמים אף תוך "צפצוף" על החלטות מוצהרות של הממשלה עצמה, אם כי לאמיתו של דבר נהנו כל הצעדים הבלתי-חוקיים של המתנחלים מגיבוי ומחפיה של הממשלה.

באפריל 1979 פלשו נשות המתנחלים לבית-ההסה. אף הממשלה בראשותו של בגין הכריזה אז, שזה אקט בלתי-חוקי, ובמשך זמן רב לא נתאפשרה שהיה חוקית למתנחלים במקום הזה. עד שבאה החלטת הממשלה ב-1980, ובניגוד לחוק שינתה את החלטתה הקודמת והחליטה להקים התנחלות יהודית בלב חברון העיר, ופעלה כהתאם לכך להקים ירדות למתנחלים.

כיום מבצעת הממשלה הנוכחית החלטה זאת בטענה הסרק שלפיה היא מחויבת לבצע החלטות ממשלה קודמות, ומעמידים פנים, כפי ששמענו היום משר הביטחון, שמסתייגים מהן, אבל מבצעים אותן תוך יצירת גיבוי ובמאמץ להשלים אותן תוך פגיעה, על כל המשתמע מכך, כתושבים הערבים.

ביולי 1983, לאחר שפוטל ראש העיר מוטספה נאטשה, פעל ראש העיר הממונה, הקצין זמיר שמש, להרחיב את ממדי ההתנחלות בתוך העיר והפקיע את תחנת האוטובוסים. השלטונות השלטו לצורכי התנחלות במרכז העיר על שני בתי-הספר — אוסאמה אבן אל-מונק וטארק בן-זיאד. עתה, עם חנוכת היירות החדשות בבית-ההסה על-ידי שר הבינו והשיכון דוד לוי, תוך הפגנת כוח, עומדת על סדר-היום של המתנחלים הרחבת ההתנחלות כדי שזו חקף את השטח שבין בניין אדבויה — בית-ההסה, ובין אלי-חרם אל-אברהימי — מערת-המכפלה, ובהתאם לכך חומרים המתנחלים תשעה בתי-עסק מסחריים הנמצאים בשטח הגל. כדי להקל על המשימה של פינוי בתי-עסק אלה, הקימו שלטונות הצבא גדר חיל בגובה של 2 מטרים מול בתי-העסק ובמרחק של מטר אחד מפחית החנויות. בכניסה מכל צד של חומת גדר התיל עומרים חיילים והם עורכים חיפושים על גופו של כל אדם שרוצה לקנות בבתי-עסק אלה. אחרי כניסתו של אותו אדם לחנות לצורך עריכת קניות, מחפשים שוב בתוך החנויות בתואנה שאולי הונחה, לטענתם, פצצה. המטרה של כל ההטרדה הזאת, הן נגד התושבים הן נגד בעלי החנויות, היא להביא לכניעת בעלי החנויות ללחץ ולפיתוי לוותר על בתי-העסק שלהם לטובת המתנחלים.

יחד עם כל זה עוכר על תושבי חברון, וכמיוחד על תושבי השטח המיועד להתנחלות יהודית נוספת — ואל יטען שר הביטחון שזה לפי החלטה של הממשלה קודמת — מסע של דיכוי והתעללות, חיפושים והשפלות בתוך הבתים ומחוצה להם, העמדה מול הקיר ברחוב, מכות ומאסורים לשם הטרדה ולחץ עד עויבת המקום ונטישתו.

גם סדרי התפילה באל-חרם אל-אברהימי — מערת-המכפלה — שונו, כדי להכביד על המתפללים המוסלמים. לפי בקשת המתנחלים, האם גם זה לפי החלטת הממשלה הקודמת, אדוני השר?

ראינו את יחסם של שלטונות הצבא אל אותם בעלי-חנניות, אל התושבים, האזרחים, הרוצים לבוא ולקנות באותן חנויות, איך מתעללים בהם על-ידי חיפושים, על-ידי השפלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא שמעת על טרור, על פיצוצים, על מחבלים?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כאן מדובר בסך-הכול על הצעה לסדר-היום, שהעלה חבר הכנסת תופיק טובי. יש נושאים שאפשר לדון ולדוש בהם במשך כל ימות השנה בכנסת.

גם אם שר הביטחון חושב, אולי, שלא צריך לדון בנושא במליאת הכנסת, אני מציע, לפחות לדון בנושא בוועדת הכנסת. הממשלה מעדיפה לנקוט מדיניות של בתי-ענה, לטמון את ראשה בחול ולומר: לא היו דברים מעולם. להתעלם מכל העובדות שקרו בשטח, לרבות המקומות שעליהם הצביע חבר הכנסת תופיק טובי. במקום להביא את הנושא הכאוב הזה לבדיקה: כוללת באחת מוועדות הכנסת, מעדיפים להתעלם ממנו.

אין ספק, חברי הכנסת, שכל הזמן חלים שינויים בעיר חברון. בבית-ההרסה, כל פעם אנחנו מתבשרים על בניית קומה ועוד קומה. ועם זאת, ממשיכים להתעלל בתושבים בעיר חברון.

חברי הכנסת, דבר נוסף שחשוב שייבדק באחת מוועדות הכנסת הוא המצב במערת המכפלה. במערת המכפלה נוצרות כל פעם עובדות חדשות, בהתאם לדרישות המתנחלים, ואלה אינן מתחשבות בזכויות הלגיטימיות של התושבים באזור. גם להם יש אותה זכות על אותם מקומות קדושים, וגם הם זכאים לבוא ולהתפלל שם לפי רצונם הם. במקום זה אתם באים וקובעים מועדים אחרים לתפילה, לטובת המתנחלים. וכך אתם מקפחים ורומסים את הזכויות של תושבי העיר חברון. לכן אני מבקש מהכנסת להעביר את הנושא. לאחת מוועדות הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת תופיק טובי, האם אתה מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:

לפנינו שתי הצעות: האחת — להסיר את ההצעה של חבר הכנסת תופיק טובי מסדר-היום, והשנייה — להעביר אותה לוועדה. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לא לכלול את

הנושא בסדר-היום — רוב,

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

נתקבלה.

לפי תפיסתם, רק אם הם מבצעים פעולות טרור. אנו יודעים, שארגוני הטרור למיניהם עושים כל מאמץ כדי להגביר את פעילות הטרור, ובדרך כלל הם אינם משיגים את מטרותיהם כתוצאה מפעילות המגע של צה"ל וכוחות הביטחון האחרים, העוסקים בפעולה כנגד הטרור.

לכן, מן הראוי שכולנו נזכור, שכל עוד אין נכונות מצד מדינות ערב, שעדיין מדיניותן את הימצאותן במצב מלחמה אתנו, לשבת למשא-ומתן לשלום ליד שולחן אחד באופן ישיר, עלינו להישאר בשטחים, וכדי לקדם את הסיכוי לשלום ולצמצם את סכנות המלחמה, עלינו להדביר ככל האפשר את כל תופעות הטרור.

אחת ממטרות ארגוני הטרור היא מניעת משא-ומתן לשלום ולא קידומו, זאת נוסף על רצונם של ארגונים אלה לפגוע, בלא כל אבחנה, ביהודי באשר הוא יהודי, בילד, באשה, באזרח, בנוסעי אוטובוס, במבקרים בסופרמרקט, בעומדים כתחנת אוטובוסים, בנמצאים ליד גן ציבורי, בעובדי אורח.

אשר לחברון, את עיקר התייחסותי תיארתי בתשובתי על שאילתא בעל-פה של חברת הכנסת שולמית אלוני.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא הסברת מדוע — — —

שר הביטחון י' רבין:

אחזור על הדברים בקצרה. בנוגע לבית-ההרסה — מתבצעת החלטת ממשלה. אמרתי שקיימת בעיה בין צורכי הביטחון לבין המתחייב על-פי החוק — מתן אפשרות לבעלי 12 החנויות בבניין בית-ההרסה לקיים את פעילותם בצורה התקינה, האפשרית ביותר. כשיש סתירה בין הביטחון ובין הפעילות התקינה באזורים אחרים, אנחנו מכריעים, לעתים, לטובת הביטחון, גם כאשר הדבר נוגע לאזורים וליושבים שאוכלוסייתם איננה בהכרח ערבית.

אשר למערת המכפלה — עקב ריבוי המתפללים בתקופת החורף אופשר להם לשהות במקום נוסף, והדבר נעשה בתיאום עם הרשויות הנוגעות בדבר. הסידור הזה הוא זמני עד סוף חודש מרס. בסוף מרס יחזור המצב לקדמותו.

לכן, מי שרוצה בקיום חיים תקינים בנסיבות הקיימות ידאג קודם כול ומעל לכול למנוע את הטרור. הטרור הוא אבי כל חטאת.

אני מבקש מהכנסת להוריד את הצעתו של חבר הכנסת תופיק טובי מסדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר הביטחון. רשות הדיבור לחבר הכנסת צירלי ביטון, להצעה אחרת.

שר הביטחון י' רבין:

חבר כנסת מאותה סיעה מציע הצעה אחרת?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת תופיק טובי העלה הצעה לפני מליאת הכנסת. אלה אינם דברים שאיננו מכירים מהשטח; אלה דברים שהתגלו בצורה ברורה יותר בביקורם של חברי הכנסת מסיעת-ר"צ בעיר חברון.

ח. הצעות לסדרהיום מעשי תקיפה על רקע חבלני

אינה יכולה להתבטא רק בצד הענישה, אלא יש כאן בהחלט צורך בפעולת מנע מתמשכת שכדאי להקצות לה משאבים.

ייתכן שהצפיפות השוררת בבתי-הכלא גורמת לשחרור עצורים בטרם נערכה חקירה יסודית. רק אתמול קראתי ידיעה על בית-כלא שיש בו מקום ל-33 עצירים ונמצאים בו יותר מ-90 עצירים. זה יוצר באופן אובייקטיבי את הלחץ לשחרור.

אני משוכנע שעובדות אלה לא ירפו את ידינו מהפעלת מדיניות הממשלה החותרת לשיפור איכות החיים ביהודה; בשומרון ובחבל-עזה. אני רואה בנושא זה של שיפור איכות החיים את הזרוע השנייה הפועלת לירידת גורמי החבלה.

חלילה לנו לוותר או להיכנס לשאננות. אני רואה בשיטה של פגיעה במטרות נקודה את האמצעי הטוב ביותר למנוע פעולות, להעניש ולהרתיע. אני משוכנע שאם נהיה חלוצי ערים להרתעה הזאת ולפעילות הזאת, נשיג גם תוצאות טובות. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת' שלמה עמר. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד דנינו באותו נושא.

דוד דנינו (תזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, חבר הכנסת חופיק טובי עלה על הדוכן ואמר, שהעם היהודי מציק לחושבי חכרון בצמצום שעות התפילה. זו הבעיה — בעיה קשה מאוד, מעיקה מאוד. אך מה שכל כך הפתיע אותי הוא, שהוא לא אמר אף מלה אחת על הפיגועים החבלניים. מדבריו משתמע, כנראה, שדם יהודי הוא הפקר.

הפיגועים בחודשים האחרונים מדאיגים אזרחים רבים. העלייה במספר הפיגועים האלה חייבת להדאיג את הכנסת ואת הממשלה. מי שקרא בימים אלה על עלייה של כ-40% במספר הפיגועים החבלניים בשנת 1985 — ולא של 30%, כפי שציין חבר הכנסת שקדם לי — אחזה בפי תדהמה. מדובר, כמובן, בעלייה במספר מעשי החבלה בפנים הארץ. שאלת הטרור מעסיקה את רשויות הביטחון, אך היום היא מעסיקה לא פחות גם את האזרחים בישראל. לכל אירוע יש אפקט מצטבר על האזרח. חדרתו הטבעית של האזרח מפני פיגועים טרוריסטיים צריכה להדיר שינה מעיניו. על כן באנו היום להעלות את הנושא. ולא שאנו טוענים לרשלנות, חס וחלילה, של כוחות הביטחון, אלא מתוך חשש שאולי לא נעשה די, באמצעים העומדים לרשותנו, לסכל את פני הרעה לפני שהיא תבוא.

חברי הכנסת, לצערנו, הפיגועים רבים. לכן, לא אציין שמות. חטיפת חיילים ורציחתם, רצח אזרחים בשיטות שונות ומשונות, בצורה אכזרית ומחרידה, החל מדקירת סכין בגב ברחוב הומה בעיר העתיקה, וכלה ברצח חוץ התעלות. תופעות אלה גברו במהלך השנה האחרונה, וחובכנו לתת עליהן את הדעת-בעוד מועד.

השאלה היא, אדוני השר, האם הפעולות הנ"ל הן בגדר פעולות ספורדיות של יחידים, שמסיבות אלה ואחרות הם מבצעים פיגועים, או שמא העלייה בכמות הפיגועים נובעת מהגברת שיטתית ומתוחכמת של פעולות ארגוני המחבלים.

אדוני היושב-ראש, בחודש אוקטובר 1985 צוטט שר המשטרה בעיתון ערב כמי שאמר, שהעלייה במספר הפיגועים נבעה מפעולות של יחידים. ייתכן, אבל השאלה הגדולה

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים להצעות לסדרהיום בנושא: מעשי תקיפה על רקע חבלני — של כמה חברי כנסת. ראשון הנואמים הוא חבר הכנסת שלמה עמר. בעוד הוא עולה לדוכן, אני מבקש מחברי הכנסת עוזי לנדאו ואוריאל לין, מאחר שהם חברים באותה סיעה, להודיעני, מי מהם יעלה את ההצעה לסדרהיום. לפי התקנון, לא יכולים שניהם להעלות את ההצעה.

שלמה עמר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערנו הרב, גדל בשנה האחרונה מספר הפיגועים שנעשו על-ידי מחבלים, מ-308 מקרים ל-428. הווי אומר, עלייה של 33%.

אין לי ספק, שנתונים אלה חייבים להדליק אצלנו נורה אדומה. גם אם נוכל לדעת בוודאות מה הן הסיבות שהביאו לעלייה הגדולה במספר הפיגועים — אם זה בעקבות שיחות שהיו ואולי שמועות על אפשרות להגיע להידברות, אם בגלל העובדה שהם היו צריכים לפנות את לבנון ולברוח ממנה לכל רוח, ואם עקב הרצון לעשות פיגועים לשם פרסום — אותי מדאיגה הבעיה מהיבט מסוים. מועלית סברה שאכן הפיגועים הללו הם פרי יוזמה מקומית ואולי אישית של חבלן זה או זה. יש לי חשש שאין זה כך. שוב ושכן מתקבל הרושם, שאלה הם ארגוני חבלה זעירים, שאפילו אינם באים לידי ביטוי בכלי התקשורת משום שהם ארגונים קטנים. על-ידי כך הם יוצרים לעצמם כיסוי, הנותן להם אורך נשימה. ללא ספק, זו יכולה להיות גם התפלגות מארגונים גדולים יותר. אני משוכנע שרבים מאתנו לא שמעו על ארגון בשם "אבו איבראהים". זהו ארגון קטן, אבל גרם לא מעט אבדות.

אזכיר שלושה-ארבעה מקרי חבלה כאלה. ב-27 בינואר נדקר משה כהן בסכין. נתקבל הרושם שזו היתה יוזמה מקומית של חבלן אחד. באותו יום נדקרה בפתח-תקוה מירי לוי. ב-11 בינואר רצחו את רס"ר ג'אמיל פארו. ב-2 בינואר הרגו את נהג המונית יעקב פאפאשווילי. ברור לי שאלה מקרים המצביעים בצורה ברורה לא רק על יוזמה מקומית.

יתירה מכך. בששת החודשים האחרונים היו שש מקרי תקיפה בירושלים. אין לי ספק שתקיפות אלה באו להצביע על המדיניות של אותם ארגוני חבלה — האומרת שעדיין איננו יכולים להיות בירושלים מאוחדת.

אין לי ספק שישונו מעבר לסוג טרור אחר, לטרור של חבלנים יחידים. על כן, התשובה שלנו חייבת להיות: פגיעה במטרות נקודה, משום שאלה הם ארגוני חבלה קטנים. אני משוכנע שעל-ידי פעולת מודיעין עמוקה ניתן לפגוע בראשי ארגונים קטנים אלה. על-ידי פגיעה בראשי ארגונים קטנים כאלה אנחנו נשיג פעולת מניעה מצד עושי דברם; נשיג בבירור את האלמנט של הרתעה. על-ידי כך, נעניש גם את אלה המנסים להרים יד או ראש כדי לפגוע, חלילה, בבטיחותנו.

אני מודע לכך שחייבים ליצור את התודעה האזרחית. חלילה לנו להיתפס לשאננות. התודעה האזרחית חייבת להתבטא בעירנות של הציבור לגבי חפצים חשודים. שר הביטחון הזכיר לפני דקות מספר את מעשי החבלה בתחנות האוטובוסים, על-ידי הנחת מטעני צד כאלה וכאלה. תודעה ציבורית כזאת יכולה לחסוך בחיי אדם.

יש להגדיל את הקצאת המשאבים למודיעין בצה"ל ובמשטרה, מתוך מגמה למנוע את הפיגועים הללו. מגמה זו

יהודה ושומרון, וחלקה גם ממערב ל"קו הירוק". יש השתלטות מסיבית על אדמות מדינה, ממזרח וממערב ל"קו הירוק". בעצם, אני חושב שלפנינו תהליך של נגיסה הדרגתית בריבונותנו. אנחנו הולכים ומאבדים, במידה מסוימת, את הריבונות בארצנו שלנו.

ומלה אחת על עניין הקרקעות. יש תהליך מסיבי של השתלטות על קרקעות מדינה ביהודה ובשומרון, בעיקר באמצעות נטיעת עצים, אבל גם באמצעות בניית בתים. לערכי אין היום כל קרשי גם לקנות קרקעות. ליהודים הדבר הזה קשה, כמעט בלתי אפשרי. אבל גם בגלל יש תהליך זוחל של השתלטות על קרקעות המדינה, ובמקום לעצור את התהליך הזה יש התערבות של הממשלה בהחלטות בתי-דין כדי למנוע ביצוע צווי הריסה, והיום נתבשרנו מעל דפי העיתון, שהממונה על מחוז הצפון הגיש את כתב התפטרותו בגלל עניין זה. אני מקווה שהוא יחזור בו מהתפטרותו, ואני קורא לו מכאן לחזור בו ממנו. אבל, התופעה העומדת מאחורי התפטרותו היא חמורה, מפני שכל התהליך הזה של השתלטות על קרקעות מדינה, בלא שמדינת ישראל עושה משהו נגדו, פירושו אוטלתידי גמורה של השלטון במדינת ישראל — כך רואה זאת הציבור הערבי.

עוד קיימות, כמובן, בעיות האוניברסיטאות, העיתונות והתיאטראות, כגון אלייכוואתי, אגודות צדקה ואגודות עובדים ביהודה ובשומרון. אומנם שר הביטחון טיפל בהן ביתר שאת ובכעזמה רבה יותר מכפי שהן טופלו בשנים עברו, אבל עדיין הטיפול הזה רחוק מלהשביע רצון.

מעל הכול, אני רוצה דווקא כאן להאיר, במלה או שניים, את בעיית העברת הכספים דרך הגשרים. מאז מאי האחרון נעשית העברה זו כמעט בלא הפרעה, וכל אדם יכול להעביר כל כמות כספים שירצה. יאסר ערפאת הודיע ביולי — וכך הוא מצוטט באל-מוצואר, כמצרים, ב-19 ביולי: "אנחנו מעבירים את הכספים דרך הוועדה המשותפת, וזה מתבצע באופן רשמי".

לאן הולכים הכספים האלה? האם הם הולכים לאגודות צדקה? למעשי צדקה? או שמא הם מוצאים את דרכם, בסיכומי של חשבון, גם אל הדוקרים למיניהם? כל מהכל, ובכלל זה כל דוקר, יודע כי אם הוא יתחסס הוא יקבל משכורת חודשית, משכורת אסיר, משפחתו תטופל, והוא יזכה ללימוד חיים באוניברסיטה לאחר תקופת מאסרו, ובמקום ביתו שפוצץ הוא יקבל בית חדש במקום אחר.

הזדמן לי לדבר עם מתאם הפעולות בשטחים בנושא זה. תגובתו היתה, שאי-אפשר לשלוח על העברת הכספים. אני מסכים שאי-אפשר לשלוח על כל העברת הכספים דרך הגשרים, אבל אפשר לשלוח על חלק ניכר ממנה, ולדעתי, על רובה. לכל הפחות, שר האוצר במדינה סבור שניתן לשלוח על העברת כספים למדינת ישראל, ועובדה היא שציבור היהודי אין אפשרות להעברת כספים מסודרת או חופשית למדינת ישראל. הווי אומר, השליטה היא אפשרית.

אני רוצה להדגיש, שבכל ציבור קיים גם רוב וגם מיעוט. המיעוט הוא אידיאליסטי ומסור לדעיו, ואילו הרוב הם אנשי סדר שייכלו עם השלטון, למען הסדר. הם לא יהיו חברים באגודות צדקה, הם לא יהיו פעילים באוניברסיטאות ולא בעיתונות, והם לא יכניסו כספים ולא ישתמשו בהם למטרות אישיותיות אם הם ידעו שיהיה עליהם לשלם מחיר כבד על הרברים האלה.

מדיניות הממשלה הנדרשת היום היא: מלחמה באש"ף ובכל מה שמזוהה עם אש"ף, תחילה בתחום הכלכלי. צריך

המטרידה אותנו היא: האם הסבר כזה יכול לספק אותנו? אין ספק שקשה יותר למנוע לחלוטין פעולות חבלה מצד יחידים העובדים באופן עצמאי בשטח ומתוך שיקולים אישיים. אך אם זרועות הביטחון ינהגו כפי שצריך לנהוג, תפתחנה הפגיעות באזרחים חפים מפשע. זו חובה המוטלת על זרועות הביטחון.

ואולם, מבחינת הציבור, בסופו של דבר, אין זה מעניין אם זה טרור ספורדי או טרור מאורגן, התוצאה היא אותה תוצאה. היא מחרידה ואינה נותנת מנוח. אינני בא לתת לזרועות הביטחון עצות — כאילו אמצעי מניעה עליהם לאחוז כדי לצמצם פעולות טרור. אולם אינני פטור מלהביע את דעתי ולומר, כי הממשלה צריכה לשקול נקיטת אמצעים קשוחים יותר, אמצעים שהוכיחו את כושר הרתעתם לגבי מארגי הטרור, כגון: הריסת בתים, גירושים והענשת מסיחים ומדיחים לפגיעות חבלה באזרחי ישראל.

אדוני השר, אומנם איננו צריכים להיכנס לפניה, אבל אסור לנו גם להישאר שלווים ושאננים לנוכח ממצאים חמורים אלה. לכן, לדעתי, על הממשלה ועל הכנסת לדון בנושא בהקדם ולהחליט על מדיניות קשה יותר ומרתיעה, בד בבד עם מאמצים נוספים מצד רשויות הביטחון בתחום מניעת הטרור. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת דוד דנינו. רשות הדיבור לחבר הכנסת עוזי לנדא, בבקשה.

עוזי לנדא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר הביטחון, שניים נדקרו בשבוע שעבר. לא בלב חברון, אלא בלב לבה של ארץ-ישראל, אחד, בצומת-מורשה. לפני שנה עוד היה משהו יוצא דופן במעשה מסוג זה. התרגשו ממנו, היום, לרוע המזל, מקבלים מעשה זה כאילו היה דבר מובן מאליו. רבים נדקרו בשנה האחרונה. נערים נתחכו במרכז ירושלים. נהגי מוניות נרצחים בלב הארץ.

בשנה האחרונה היו לממשלת ישראל הישגים בתחום הכלכלי. היו לה הישגים בתחומים נוספים. אבל, לדעתי, כישלונה הגדול של הממשלה היה בתחום ביטחון-הפנים. בדרך ביצוע הנסיגה מלבנון — לא שלא היה צריך לסגת, אבל לרוע המזל, ניאנו בנסיגה זו כבורחים — הנישאת על גלי הטעות הנוראה של שחרור המחבלים וסחפת בססמאות מדיניות שלום — מדיניות ההולכת ומיטבה גם עם מי שיוצא נגד עצם קיומנו, ומוכנה למשאומתן עם אנשי אש"ף — מתדרדרת תרמית כוחה של מדינת ישראל בעיני הערבים לשפל המדרגה. והיום, אין מורא בלב איש, ורצח יהודים הופך לספורט לאומי-ערבי במדינת ישראל.

כבוד השר בר-לב אמר בעבר על יהודים שנרצחו בלב חברון ובשכם, כי "אילו לא היו שם, לא היו נרצחים". היכן מציע השר בר-לב, שחטר כרגע כאן, היכן הוא מציע למי שנדקר בצומת-מורשה לחיות?

התוצאה של פיגועי השנה האחרונה היא, שיהודים חוששים לחכות לטרמפים בכבישים; נהגים ונהגות יהודים לוקחים פחות טרמפיסטים; יהודים נוסעים באוטובוסים ומסתכלים מתחת לכיסאות שמא יש שם מטעני חבלה; ממעטים לטייל באזורים השונים בארץ. על תחנת המשטרה המקומית ברה"בית חוששים להניף דגל ישראל, פן משהו ירגו. הקאדי הערבי שם, ולא שלטונות ישראל, הוא המחליט אם חברי כנסת ייכנסו לרה"בית אם לאו. יוצאת באין מפריע תעמולה נגד עצם קיום המדינה. תעמולה זו משתוללת ברחבי

במובן שאנחנו התרגלנו לחיות בו ובמובן שהתרגלנו להתמודד איתו. אנחנו מדברים בתופעה מסוג חדש לגמרי, ואני מציע שממשלת ישראל וכולנו נשים אליה את לבנו היטב, כדי שנבין אותה. כי רק לאחר שנבין אותה אולי נדע איך להתמודד איתה.

התופעה הזאת התחילה ברצח הכפול ליד מנזר כרמיזין באוקטובר 1984, ולאחר מכן המשיכה במה שהיה, על-פי ההנחות והסבירות הגבוהה ביותר, ברצח של הרס קדמי ו"ל ובהיעלמותו של דוד מנוס. רצח החייל עקיבא שאלחילא היה באפריל 1985 והרצח של חייל המילואים דוד פלון — במאי 1985. הרצח הכפול בכית-שמש — ביוני 1985. לאחר מכן — הרצח של שני המורים בעפולה, ולאחריו הרצח המתועב שהיה לפני כחודש וחצי, של החייל מזרחי ליד פתח-תקווה.

נוסף על אלה ליוותה אותנו תופעה של רציחות של יהודים ביהודה ובשומרון, והרבה מאוד ניסיונות לרצח יחידים על-ידי יחידים, על רקע לאומני, כאשר כלי הנשק היה הסכין.

מרבית האירועים האלה שתארת, שהם מהטרגיים ומהחמורים ביותר שידעה מדינת ישראל, התרחשו בתחומי "הקו הירוק", התרחשו קרוב מאוד למקום המגורים של הנרצח. סוג הטרור הזה, שעליו אני מדבר, הוא סוג של טרור שאינו יכולים, כשום אופן, למצוא לו את התשובות בדרך שבה הבנו את הטרור עד היום. אין זה סוג של טרור שאפשר לנצחו או לתת לו תשובה באמצעות חיל האוויר. זה אינו טרור שנצליח להכריחו את נתקן את מפקדות ארגוני המחתבים, משום שהטרור הזה לא נשלט תמיד על-ידי מפקדות, הוא אינו בהכרח רצח שנעשה בהנחיית הממסד החבלני של אש"ף.

הטרור הזה לובש את צורתו התריפה ביותר כאשר מבצע מעשה של רצח. אבל טרור זה אינו מתבטא רק במעשי רצח וגם לא רק במעשים של ניסיון לרצח. הטרור הזה נעשה על רקע לאומני, על-ידי יחידים, ומדובר במקרים רבים בעבירות פליליות רגילות, לא בעבירות רצח. רצח הוא הביטוי החריף ביותר. יש במדינת ישראל ארגון הגונב, באופן שיטתי, כלי נשק על רקע לאומני; לא רק על רקע לאומני טהור, אבל גם על רקע לאומני. הרבה מהעבירות הפליליות הרגילות, כמו אונס ומעשים מגונים, נעשות על רקע לאומני. הרבה עבירות רכוש, פריצות לדירות מגורים, ועבירות רבות של תקיפה אלימה נעשות על רקע לאומני.

אני יודע שקשה מאוד, כאשר מדובר בפשעים פליליים רגילים, לומר שכאן מדובר במעשי טרור על רקע לאומני, מפני שזה אינו סוג הטרור שאנחנו רגילים לו. אנחנו רגילים לטרור ממוסד. אנחנו רגילים לטרור מאורגן; איננו רגילים לטרור היום על-ידי יחידים ולפעמים על-ידי קבוצות המתארגנות מתוך יוזמה עצמית.

הסכנות חמורות ביותר, קודם כול, הסכנה המיידית היא של ערעור הביטחון האישי במדינה, ערעור חמור בביטחון האישי. שנית, הטרור הזה יגביר את הגזענות בישראל, ולא יעזור לנו שום חוקים פליליים שנחקקו. החוקים שבהם נגדיר תופעות כתופעות של גזענות לא יפתרו את בעיית הגזענות. אם יחזרו הפגיעות על רקע לאומני, כגון אלה שאירעו בכית-שמש ובעפולה, כגון רצח החייל מזרחי, או הרצח ליד מנזר כרמיזין — כי אז לא יעזרו שום חוקים שהכנסת תחקק. הגזענות בישראל תגאה, המחב בין העמים יגבר. זו תופעה שלא נוכל למנוע אותה, שכן מדובר פה בתגובה טבעית ואנושית, ושום חוק לא יוכל להתמודד איתה.

סכנה נוספת היא, שניהפך לחברה אדישה, לחברה קפואה שמתעלמת מהוולת. איש לא יעז לקחת טרמפיסט בדרכים,

להפסיק את יחס הסלחנות כלפי כל מי שמחדק את המגע עם אש"ף בתחום הכין-לאומי. אי-אפשר לומר על חוסין שפניו לשלום לאחר ההסכם שעשה עם ערפאת, ואי-אפשר לראות במובנארק רודף שלום אם הוא מציע לאש"ף להתבסס בקהיר. אי-אפשר להילחם באש"ף ובו בזמן לקבל שניים מנציגיו, סניורא ואברירחמא, כנציגים לגיטימיים למשאומתן לשלום.

יש לרדוף את ראשי אש"ף בכל מקום. צריך להכריז עליהם מלחמת חורמה. אני חייב להזכיר, כי עדיין לא היתה כל תגובה על המעשים האחרונים שהיו בווינה וברומא. אפשר שהתגובה תבוא בעתיד, ואולי טוב שימצאו את המקום ואת הזמן המתאים לה, ולא יעשו זאת דווקא עכשיו. אני מבקש לציין בנושא זה, שפרופסור מררי, מומחה לטרור, אמר עוד ביולי, כי "אף לא אחת מממשלות ישראל עיצבה אסטרטגיה מתוכננת למלחמה בטרור". מה שאנחנו עושים היום כעצם הוא להתבסס על צעדים הגנתיים בעיקר, וכאשר אנחנו תוקפים — רק חיל האוויר עושה זאת.

כבוד שר הביטחון, יש לשנות את האסטרטגיה, יש לצאת ולרדוף את אש"ף בכל פינה בעולם על-ידי מעשים יזומים על-ידינו ותוך לקיחת סיכונים, ולעתים יש לשלם על זה מחיר כבד. יש לעשות זאת בשקט, לא על-ידי מטוסים, ואין להצהיר על כך. יש להשמידם בכל פינה, מבכור פרעה היושב על כיסאו ועד בכור השפחה אשר אחר הריחיים. כל עוד מסתובבים בין החיים מרצחים כמו קדאפי, כמו ערפאת, כמו אברירחמא, כמו אברירחמא, כמו אברירחמא — צריך שידה של ישראל תוסיף להכות.

על מדינת ישראל לצאת למלחמה טוטלית באש"ף לא רק כגוף צבאי, אלא גם כגוף פוליטי, ויש לבצע דה-לגיטימציה מוחלטת שלו. צריך שיהיה איסור על הודעות עם אש"ף, איסור העברת כספים אליו ואיסור הסתה. כל התבטאות או פעולה שאינם מקבלים את הריכוזות היהודית בארץ-ישראל לא יוכלו להתבצע כאן. יש לגרש את האחראים לכך, ואין זה משנה אם מכציעיהם חיים ממערב ל"קו הירוק" או ממזרח לו.

עונש מוות — אדוני השר, בעבר התנגדתי לעונש מוות. אבל, לדעתי, אי-אפשר עוד שייצא מחבל לפעולה ויידע שיש לו סיכוי לחזור ממנה חי, ודאי גם אם ייתפס. כדאי אולי, והייתי ממליץ על כך, שהציבור היהודי יתניס למסע סיוע לשלטונות לצורך הגנה עצמית, אם יימשך המצב הזה. עלינו לטייל בארץ יותר מאשר טיילנו בעבר, ובמקום שנוקיר את רגלינו מן השרוקים, עלינו לקנות שם דווקא; ואת רתובות העיר העתיקה, הריקים בלילה, נמלא; וטרמפיסטים לא נמנע לקחת, אלא נצא וניקח אותם עוד ועוד במכוניותינו. והיה זה הספורט הלאומי שלנו. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת עוזי לנדאו. רשות הדיבור לחבר הכנסת אוריאל לין, בבקשה.

אוריאל לין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש: כנסת נכבדה, על-פי דוח המשטרה האחרון, עלה מספר הפיגועים החבלניים על רקע חבלני ב-33% בשנת 1985. אין הגדרה מדויקת לגבי מה אנחנו מודירים כפיגוע חבלני, אבל ברור שמדובר בפיגועים חבלניים שהיתה זהות מספקת של מאפיינים הקובעים את המעשה כמעשה חבלני.

אנחנו ניצבים בפני תופעה מסוג חדש. אני חושב שאנחנו נעשה שגיאה חמורה אם נראה את נושא הפיגועים החבלניים כדבר שהוא ממוסד תמיד ומבוצע על-ידי ארגוני החבלה

צה"ל, אם באמצעות המשמר האזרחי, אם באמצעות המשטרה, או בכל האמצעים האחרים הנמצאים בשרותנו. אמצעי המנע האלה אינם מופעלים מספיק. מעט מאוד נכוחות שיטור נעים בדרכי הארץ ובתוך הערים בשעות שבהן מכוניות מעשי הפשע.

אני רוצה לסכם בקצרה ולומר: יש כאן תופעה חדשה של טרור. היא מחייבת חשיבה לעומק, היא מחייבת היערכות שונה לחלוטין מזו שהייתה עד היום. תופעה זו הגיעה להיקף כזה, עד שאיננו יכולים להרשות לעצמנו להתעלם ממנה עוד; ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת אוריאל לין. רשות הדיבור לחבר הכנסת יובל נאמן. אחרון המציעים, בבקשה.

יובל נאמן (התחיה-צמח):

כבוד היושב-ראש, אדוני שר הביטחון. חברי הכנסת, בהצעת האי-אמון שהגשתי אתמול בשם התחיה דנתי בכעיה של גבול ירדן ובעובדה שיש למשאומתן המדיני השפעה המעוררת גוער ואנשים אחרים בקרב ערביי יהודה ושימרון לחשוב, שהמדינה הפלשתינית קרובה, ועקב כך מביאה אותם לחפש דרכים להשתתף במאבק. לצערי, ראש הממשלה לא ענה על ההצעה; הוא התייחס יותר לקריירה שלי. אני רק רוצה להפנות את תשומת לבו לכך, שאילו יירדו אלתרמן ו"ל היה חי, ייתכן שהיה גם הוא מצטרף כעמדתו; כך אני מאמין. על כל פנים, הגבול הירדני הזה היה שקט. במשך 15 שנים, היום, כאשר נמסים להפוך אותו לגבול שיש לגביו הסכס — הוא הופך להיות בפועל, לראשונה זה 15 שנים, לגבול מסוכן, לגבול שמתרחשים בו דברים.

אתמול ציטטתי את עיתון "הירדן". ראש הממשלה שאל אם אני לא טועה, ואם לא מדובר ב"ניריוק טיימס". היום הבאתי גיליון של "הירדן", ובגיליון החדש הזה אני רואה, שממלא מקום ראש הממשלה מציין גם הוא את העובדה, שהגבול השקט ביותר הוא הגבול שלאורך הירדן. השאלה היא, מה יש לעשות כדי שאותו גבול לא יישאר גבול שקט.

קודם כול, אני חייב לציין, שהרושם שלנו — אני מדבר בשמי וגם בשם חברים מן המתיישבים ביהודה ובשומרון — הרושם הוא שמערכת הביטחון, בתחום מצב הביטחון הפנימי בשטח פועלת בהחלט טוב יותר מאשר פעלה בעבר, כצורה חותכת יותר. יש נכונות להענשה רצינית יותר, לפעולות שהן, אולי, פחות פופולריות, אך יותר יעילות ומועילות.

אני רוצה לציין בכל זאת, שני דברים שנוגעים לבקעת-הירדן ונראה שיש מקום למחות שוב את החגורה לגביהם. נושא אחד הוא עיבוד מתפשט והולך, בלתי חוקי, של שטחים לכיוון הגדר מן הצד המערבי, שטחים שנחפסים — ויש מי שאומר שהדבר נעשה בכספי אש"ף. על כל פנים, אם אכן יהיו עוד ועוד שטחים מעובדים עד לגדר, יהיה קשה יותר לגלות עקבות של חדירה, ויש פה בהחלט נקודה ביטחונית שמחייבת אולי פעילות פופולרית פחות בדומה למה שעושה "הסיירת הירוקה" מהצד הזה של "הקו הירוק". אבל היא פעילות החיונית לשמירה על ביטחון הבקעה.

נושא שני הוא המחנות ליד יריחו. כאשר הייתי חבר הממשלה העליתי את הנושא, ואז לא היתה נכונות להרוס מחנות ריקים שהיו, למעשה, גם מפגע ביטחוני, כי הם נתנו אפשרות להסתתר בתוכם, וגם מפגע כריאותי. אני שמח על שלאחרונה נהרסו מרביתם. אף-על-פי-כן עדיין יש אזור שנוטר כנוי, כי יושבים בו, באופן בלתי חוקי, 3,000 מאנשי עזה.

מתוך החשש שהטרמפיסט עלול להתגלות כמחבל, וזה יתקוף אותו בזמן הנהיגה, כפי שקרה לפני כמה ימים בירושלים. בשעות הלילה.

מאחר שאנחנו מדברים על תופעה חדשה ומסוכנת מאין כמוה, אנחנו צריכים לשאול את עצמנו איך מתמודדים אתה. קודם כול, אני רוצה לומר, שלפני שאנחנו אומרים שאין לנו משאבים — וזה מה שאנחנו בדרך-כלל אומרים — בואו נחשב את כמות המשאבים שאנחנו משקיעים בניסיון לפענוח מעשה פשע. כמה משאבים השקיעה משטרת ישראל כדי לנסות לעלות על עקבותיו של הרוצח של הדס קרמי ו"ל? — הרבה מאוד, ועד היום לא עלו על עקבותיו. משקיעים משאבים עצומים, תשומות גדולות ביותר של כוח-אדם, העסקת מאות שוטרים כדי לגלות מבצע של מעשה פשע. או כשאנחנו מדברים על משאבים, בואו נחשוב מה אנחנו משקיעים לצורך גילוי מעשה פשע, לעומת מה שאנחנו משקיעים כדי למנוע מעשים כאלה.

אני רוצה לומר דבר נוסף. אל נשלה את עצמנו. אם אנחנו רוצים להתמודד עם התופעה של הטרור החדש הזה, אנחנו חייבים לתקוף את הפשיעה האלימה כולה, לא נוכל עוד לעשות הבחנה. הטיפול המסורתי שלנו בפשיעה האלימה, כפי שהוא נעשה היום על-ידי משטרת ישראל, הוא אולי עידוד להמשך הפשיעה, שכן, אחוז הגילויים נמוך ביותר, ומדובר בפשיעות מסוג חמור. הטיפול המוסרי, המסורתי, של משטרת ישראל אינו עונה על הצרכים. אנחנו צריכים לעשות היערכות מחדש, היערכות מתואמת, ורק באמצעותה נוכל לתקוף את הסוג החדש של הטרור, ועמו את כל הפשיעה הפלילית האלימה המשתוללת בישראל. בדוח המשטרה לא מדובר רק על עלייה כמעט טרור; מדובר גם על עלייה של 11% במעשי רצח, על עלייה גדולה במעשי אונס ובמעשים מגונים — חלקם הגדול נעשה על רקע לאומני.

המערכת המתואמת שלנו צריכה, לפי דעתי, לתקוף בכמה אמצעים ברורים. קודם כול, מדוע איננו עושים שימוש בנושא ההגנה העצמית? למה איננו מנסים פעם אחת לחשוב איך מפעילים ומיישמים באמת את עקרון ההגנה העצמית? מדוע הנושא של רשיון לכלי ירייה הוא באחריותו של משרד הפנים, שאין לו שום נגיעה גלויה בשאלות של ביטחון פנים? מדוע לא יהיה זה בסמכות המשטרה?

שר הביטחון, השבת לי פעמיים, שבמדינת ישראל חיילים עדיין יכולים לנוע לבדם בדרכים בלא נשק. בתחום "הקו הירוק", ואני מבין שזה המצב היום, אני חושב שמצב זה עושה את חיילינו הנעים בדרכים לטרף קל למרצחים. משום שאין דבר קל יותר מאשר להשמיד חייל שנע בדרך לבדו, באין עליו נשק. אני יודע שאין זה בטוח שהוא יוכל להגן על עצמו גם אם יהיה לו נשק. אבל צריך לחשוב היטב, אם אין מקום שחיילים ינוצו עם נשק גם בתחום "הקו הירוק".

שר הביטחון י' רבין:

הרבה כלי נשק ייגנבו אם כולם ינוצו עם כלי נשק.

אוריאל לין (הליכוד):

לא, אינני רוצה שכלי נשק ייגנבו, ואנחנו צריכים לתקוף גם את הבעיה של גנבת כלי נשק. אני בטוח, אדוני שר הביטחון, שאינן מסכים שייגנבו כלי נשק ממחסני צה"ל, ואף אנחנו איננו רוצים שייגנבו כלי נשק ממחסני צה"ל.

אני חושב, שבכל המקרים שאנחנו עוסקים בהם, ואני מדבר על אותה היערכות מחדש, אנחנו חייבים להגביר את תשומות כוח-האדם למניעת הפשיעה בדרכים, אם באמצעות

טרור גבול. יש הברחות, יש ניסיונות חדירה, אבל אין טרור גבול. בקו המפריד בינינו לבין הסורים לאורך רמת-הגולן אין טרור גבול זה 11 שנה.

הגזרה היחידה שבה היה נמשך טרור גבול, ושלוש השנים של מלחמת לבנון לא שינו את המצב מבחינה מהותית, וזהו גזרת לבנון.

אני חושב שממשלת האחדות הלאומית יכולה להתבכר בהחלטה שהיא קיבלה ב' 14 בינואר 1985. על שינוי המדיניות של טיפול באיום הטרור מלבנון, ומשם היה רק איום טרור, לא היה ואין איום צבאי.

בשמונת חודשים שחלפו מאז מומשה החלטת הממשלה על-ידי צה"ל, לא נשרט ולא נפגע ולו אזורי ישראלי אחד לאורך הגבול. עם לבנון או מבין תושבי היישובים בצפון, נכון, שני חיילי צה"ל נפלו בתקופה זו. אוברון חייו של כל אדם ושל כל חייל כואב, אבל אין להשוות את מספר הנפגעים במשך שמונת החודשים האחרונים למספרם במשך שמונת החודשים שקדמו להם.

אני מאמין שעל אף העובדה שנפלו קטיושות בשטח ישראל — ואני לא התחייבתי ולא אתחייב שלא חיפולנה קטיושות — הרי כל עוד אין שיבוש של אורח החיים התקין של תושבי הצפון ויישוביו, עתה מדיניות זאת על בעיית טרור-הגבול מלבנון, וכולי תקווה שהיא תמשיך לענות עליה.

הבעיה השנייה היא הטרור מחוץ השטחים. לא אחד ולא אטשטש, כי בתחום זה היתה עלייה במספר הפעולות. לעלייה הזאת היו סיבות שונות, אולי, בראש ובראשונה, מעבר המפקדות של ארגוני הטרור של פת"ח-ערפאת מדמשק ומבירות לטונים, לעמאן ולמקומות אחרים שהם קרובים יותר לריכוזי האוכלוסייה שלנו. אילו ניתן היה לי לבחור, הייתי מעדיף שלא התקיימה כלל מפקדת אש"ף. אבל אם הן קיימות, אני מעדיף לראותן בכירות ובדמשק ולא בעמאן. למציאותן שם ולהתפתחותן מסוימות נוספות היתה השפעה שלילית על המציאות הביטחונית.

לאור הצעדים שנקטו בחודשים האחרונים במישור הסיכול וההענשה של המסיתים ובמישור ריבוי הפעילות הצבאית והנוכחות הצבאית בהתאם לצורך, פחתו פעולות הטרור בשטחי יהודה, שומרון ורצועת-עזה. עדיין אינני יכול להכחיש את הנתונים שנמסרו על-ידי המשטרה, אבל הם נכונים בעיקר לחלק הראשון של שנת 1985 ופחות נכונים לחלק האחרון של שנה זו.

אוריאל לין (הליכוד):

ה-33% היו בחלק הראשון?

שר הביטחון י. רבין:

לא. אמרתי: הגידול באחוזים שנמסר על-ידם, ואני בטוח שהוא בדוק, הוא לכל השנה, הוא אינו מתחלק באופן שווה בין החלק הראשון לבין החלק השני. לקראת סוף השנה יש ירידה.

אשר לפעילות היוזמה הפוגעת, אנו מבצעים אותה. היא אינה מן הפעילויות הקלות. חלקה ידוע וחלקה בלתי ידוע. לא תמיד אנחנו מצליחים להשיג את המטרה במלואה.

אקרא את הודעת דובר צה"ל מהיום: "מטוס מנהלים לובי, שנחשד כי טסים בו אנשים שהיו מעורבים בתכנון פיגועים נגד ישראל, יורט בדרכו מלוב על-ידי מטוסי חיל האוויר. המטוס ציית להוראות והונחת כשדחה-עופה צבאי בישראל. נערכה בדיקת הנוסעים והמטוס, ובעקבותיה שוחרר לרכו. הנוסעים והצוות זכו לטיפול נאות בישראל".

למעשה, אין להם רשות להיות במקום וחשוב לסיים את המלאכה לגבי אותם מחנות, להחזיר את האנשים שפלשו לשם למקומותיהם הקודמים, לסדר אותם במקומם ולסיים את הריסת המחנות, שהם באמת מפגע ביטחוני בתחום שאנחנו עוסקים בו עכשיו.

היור"א נחמיאס:

חזרה לחבר הכנסת יובל נאמן. רשות הדיבור לשר הביטחון להשיב לנואמים. בבקשה, אדוני.

שר הביטחון י. רבין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא הטרור הוא אחד הנושאים שליוו אותנו, מלווים אותנו וחוששני שילוו אותנו כל עוד לא נגיע לפתרון כולל של הסכסוך הערבי-ישראלי.

אנחנו רואים את בעיית הטרור כמכלול אחד על כל גזרות פעולתו וצורות פעילותו, וכנגד מלחמת הטרור בנו יש לקבוע מדיניות כוללת של לחימה בטרור. אי-אפשר להתכחש לעובדה שב-1985 גדל מספר פיגועי הטרור: אם בשטחים ואם מחוץ השטחים בישראל. וזאת, בלא להתייחס לשאלה האם היו המקרים ליד הכפר-הירוק וליד ירושלים בודדות פעולות של מחבלים, או של יחידים על רקע לאומני. עם זאת, היתה ירידה משמעותית במספר הנפגעים הישראלים בלבנון.

אל מול הטרור — אם זה טרור גבול, אם זה טרור מחוץ השטחים, אם אלה ניסיונות חדירה מהים, ואם אלה ניסיונות לפיגועים במטרות ישראליות ויהודיות מחוץ לתחומי המוחצת התיכון, אנחנו נערכים בשתי מערכות בסיסיות: מערכת אחת של סיכול, מניעה, פעילות, הרתעה, ומערכת שנייה של פעילות פגיעה וזומה. איננו נוהגים עוד בדרך של פעולות תגמול, אחרי פיגוע — פיגוע. אנחנו רואים את המלחמה בטרור כמלחמה מתמשכת שתכליתה לצמצם בצורה המשמעותית ביותר את מידת היפגעותנו, ולהגדיל בצורה המשמעותית ביותר את הפגיעה באלה שמסיתים, מארגנים ופועלים נגדנו.

השינוי של שתי השיטות חייב להיות מותאם לכל גזרת פעולה. אביא דוגמה: חלק מהפיגועים הקשים והרצחניים ביותר, שבהם נהרגו המספר הגדול ביותר של ישראלים, בוצעו על-ידי חוליות מחבלים רצחניות שהגיעו לחופינו בדרך הים. זה שנים מספר לא בוצע כל פיגוע כזה. אף לא חוליית מחבלים אחת הצליחה לחזור דרך הים, וזאת בראש ובראשונה בזכות פעולתו היומיה של חיל הים הישראלי למניעת חדירת חוליות כאלה. בפעולה שמהותה הגנתית ונעשית בדרך פעילה, אקטיבית, עד כדי שיט במרחק של 170 מייל מחופי ישראל, כמו במקרה של טיבוע ה"טיבריוס" ליד טריפולי — אין אלו פעולות התקפיות, אין אלו פיגועים בשני בסיסים של מחבלים שפעלו וצריך להענישם — מונעו את חדירת החוליות לתוך שטח ישראל, ודווקא על-ידי פעולה מושכלת ומורכבת של מניעה אקטיבית של חדירת חוליות כאלה.

לכן, המבחן של העשייה חייב להישפט על-פי התוצאה, אל מול הבעיה הטרוריסטית שבה הוא צריך לטפל.

כשמדובר בטרור גבול, למעט התקרית הקשה שהתרחשה בבקעת-הירדן בעקבות פעילותו של חייל ירדני, שהביא לרציחתם של שני חיילי צה"ל ולפציעתם של שניים אחרים, הגזרה הזאת היא רגועה יחסית: הכול יחסי. אני מאמין שהפעילות של ממשלת ירדן למניעת טרור גבול — ואני מדגיש ומאשר, למניעת טרור גבול — כציוף עם פעולות ההשלמה בצדנו, יצרו 15 שנות רגיעה, פחות או יותר, למעט מקרים בודדים של פעולות פיגוע. הגזרה המצרית רגועה, אין

זו מדיניות הממשלה. כך אנחנו פועלים. וכשאני בוחן את מדיניות הביטחון הכוללת; שחתרה, ועודנה חותרת, להרחעת ממלחמה; שהביאה לסיום המעורבות הצבאית בלבנון ולתשובה טובה יותר על איום הטרור שבא מלבנון; שנערכה ופעלה לצמצום הפיגועים, ועוד נצמצם את הפיגועים מבפנים — אני מאמין שזו המדיניות הנכונה.

אני מציע להעביר את ההצעות לסדרהיום לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר הביטחון. רשות הדיבור לחבר הכנסת מתתיהו פלד. בבקשה.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להציע להוריד את כל ההצעות מסדרהיום, ולא משום שאני חושב שהבעיה שנדונה איננה בעיה חשובה. אני חושב שזו בעיה חשובה מאוד, בעיה מרכזית ביותר, אולי הבעיה הדחופה ביותר בכל מערכת היחסים שבין ישראל לבין העולם הערבי. הסיבה שבגללה אני מציע להוריד את ההצעות מסדרהיום היא, שכולן, בלא יוצא מן הכלל, הציגו את הבעיה באורח פשטני ביותר. הן הציגו את הבעיה כאילו היתה חד־ממדית, ואילו לאמיתו של דבר היא בעיה דו־ממדית. כל זמן שלא נתרגל לעובדה שמדובר בבעיה דו־ממדית, אין כל ערך לדיונים חוזרים ונשנים. שבהם האחד חוזר על דברי רעהו, ולא מסתמנת שום אפשרות של התמודדות אמיתית עם הבעיה.

אינני רוצה להרחיב את היריעה בהזדמנות זו ולהציג את השאלה: מה אפשר לצפות מעם שחי 18 שנה תחת כיבוש צבאי, שאדמותיו נגזלות, שמימיו נשללים ממנו, שבניו נשלחים למעצרים מינהליים בכת־סוהר ומגורשים אל מעבר לגבול. אבל, ניקח בעיה ממש קונקרטית: מן השעות האחרונות, זו ששר הביטחון התייחס אליה, הנה, הוחלט לייטרט מטוס לוכי אזרחי שהיה בדרכו מטריפולי לדמשק. אני מניח שמקבלי ההחלטה הביאו בחשבון שאת התגובות, אחת התוצאות יכולה להיות, שמטוס ישראלי ייורט בדרכו ויונחת בלוב. זה יהיה, כמובן, מעשה טרור. כך יתייחס אליו כל אחד כאן. אבל הלא אי־אפשר להמשיך עד אין סוף, ולומר שכל מעשה שאנחנו נעשה הוא מעשה שכולו צדק ויושר, ובא מתוך הצורך בהגנה עצמית, והתגובה על מעשים כאלה היא בבחינת מעשה טרור. כל זמן שלא נחרג מן התפיסה הפשטנית, החד־ממדית הזאת, אני חושב שדיונים על הנושא בנוסח שהוצע כאן לא יועילו, וחבל על הזמן של הכנסת ושל הוועדות שיעסקו בכך.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מתתיהו פלד. חברי הכנסת, יש בדעתי לערוך הצבעה על כל ההצעות לסדרהיום בבת אחת. האם מישהו מתנגד? — לא.

חבר הכנסת שלמה עמר, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

שלמה עמר (המערך):

כן, אדוני.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת דוד דנינו, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

דוד דנינו (חזית דתית לאומית): מסכים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

בשעה שבע הודיעו שהוא שוחרר.

שר הביטחון י' רבין:

אני יודע — תאר לך, אני קראתי הודעה משעה חמש.

לא השגנו מה שקיוונו להשיג, אך לא נרתענו גם מנקיטת דרך כזאת. לא נרתענו מתקיפת מפקדת אש"ף בטוניסיה. איננו נרתעים מתקיפת מטרות מחבלים בלבנון. ככל שנמצא מטרות מחבלים שיהיה מוצדק לתקוף אותן, אם בדרך צבאית ואם בדרך אחרת, נעשה זאת, ולא כתגמול, אלא כמלחמה מתמשכת החותרת להגדיל בצורה מרבית את הפגיעה בארגוני הטרור על כל מרכיביהם, את אלה העוסקים בטרור.

אוריאל לין (הליכוד):

מה עם יוזמה של יחידים שלא במסגרת מאורגנת?

שר הביטחון י' רבין:

בכל מה שקשור לצורת פעילות של יחידים, של התארגנויות מקומיות, דרך הטיפול חייבת להיות מותאמת לשיטת פעולה כזאת. לא תמיד ניתן לגלותה מראש, אבל אני מאמין שעל־ידי הפעילות המודיעינית המסכלת, על־ידי הפעילות המענישה את יוצרי האווירה המסייעים לטרור ועל־ידי תפיסה מהירה של המבצעים והענשתם, נצמצם בצורה משמעותית גם את דרך הפעולה הזאת.

אני רוצה לומר: אין אפשרות לעקור את הטרור מן השורש, אחת ולתמיד, באמצעים צבאיים בלבד. ראשית, משום שמדינות ערב ממנות, נותנות מקלט, מסייעות ומאפשרות ניצול הכלים הדיפלומטיים העומדים לרשותן לסיוע לארגוני הטרור הללו; וגם משום שבכמה מדינות אירופיות יש נטייה להבחנה בין טרור חיובי לבין טרור שלילי. ערפאת, לפי ראש ממשלה אירופי מסוים, אינו אדם מסוכן כל כך — אבר־נייאל כן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה לך להרחיק כל כך? גם כאן יש כאלה.

שר הביטחון י' רבין:

איני מכיר אותם בממשלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

איני מדבר על הממשלה.

שר הביטחון י' רבין:

איני מכיר אותם גם במרבית המפלגות בישראל.

לכן, יש תשחית של מחבלים במרבית מדינות אירופה. יש קשרים בין ארגוני טרור פלשתיניים ושיעיים לבין ארגוני טרור אירופיים המסתייעים בהם. ובמערכת כזאת אין אפשרות לדבר בצורה עניינית על עקירת הטרור מן השורש, או על כך שיש אפשרות לחסל את הטרור אחת ולתמיד במלחמה "טובה" אחת. ראינו תוצאותיה של מלחמה כזאת.

ולכן, דרך המלחמה בטרור היא דרך של מאמץ מתמשך, שחייב ללמוד לקח מהצלחותיו וגם מכישלונותיו, להתאים מדי פעם את דרכי הפעולה והאמצעים המושקעים בכוחות הפועלים במלחמה זאת לנסיבות. אני מאמין, שאפשר לצמצם עוד יותר את מספר הפיגועים, את הנזק הנגרם לנו, ושינתן להגדיל את הנזק לארגוני הטרור, אבל לא הייתי רוצה ליצור אשליה, שמחר תיעלם הבעיה באמצעות נוסחת פלא כלשהי.

לכן, צריך לומר כאן לכנסת ולעם: זו מלחמה ממושכת, מלחמה קשה. צריך לעמוד בה ואפשר לעמוד בה, גם אם אין פתרונות מוחלטים למניעתה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא
 לדיון בוועדת החוץ והביטחון — רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את
 הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
 החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אני קובע שההצעות יועברו לוועדת החוץ
 והביטחון של הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה מסכים?

עוזי לנדאו (הליכוד):
 מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת יובל נאמן, אתה מסכים?

יובל נאמן (התחיה-צמח):
 כן.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת
 להעביר את ההצעות של חברי הכנסת לוועדת החוץ והביטחון,
 והצעה אחרת — להסיר מסדר-היום. מי להעברתן לוועדת
 החוץ והביטחון? מי להסרתן?

ט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' נחמיאס:

המשותפת לוועדת החוץ והביטחון ולוועדת הכספים בעניין
 העדה הדרוזית בישראל. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, הישיבה הבאה תחלילי מחר, יום רביעי.
 ישיבה זו נעולה.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום
 על שולחן הכנסת מסקנות ביניים (מס' 2) של הוועדה

הישיבה נעולה בשעה 19:27.